

مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری
RICeST

**بررسی وضعیت چکیده‌نویسی انگلیسی در مجلات فارسی
علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
(حوزه‌ی علوم پایه) سال ۱۳۹۰
و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن**

دکتر محمد رضا فلاحتی قدیمی فومنی
عضو هیأت علمی گروه پژوهشی زبان‌شناسی رایانه‌ای

زمستان ۱۳۹۲

سرشناسه:	فلاحتی فومنی، محمدرضا، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور:	بررسی وضعیت چکیده نویسی انگلیسی در مجلات فارسی علمی پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری حوزه ی علوم پایه سال ۱۳۹۰ و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن / محمدرضا فلاحتی قدیمی فومنی: [به سفارش] مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری.
مشخصات نشر:	شیراز: نامه ی پارسی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری:	۱۱۶ ص.: جدول .
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۶۱۸۳-۸۵-۵
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه.
موضوع:	چکیده نویسی -- نمونه پژوهی
موضوع:	چکیده نویسی -- استانداردها
موضوع:	استاندارد ایزو ۲۱۴ - ۱۹۷۶
موضوع:	نشریات ادواری فارسی -- ایران
شناسه افزوده:	ایران. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری
رده بندی کنگره:	۱۳۹۳ ب۴/ف۸/۹ Z۶۹۵
رده بندی دیویی:	۲۵۰/۴۰۲۸
شماره کتابشناسی ملی:	۳۴۵۲۴۷۵

بررسی وضعیت چکیده نویسی انگلیسی در مجلات فارسی علمی - پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه ی علوم پایه) سال ۱۳۹۰ و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن
دکتر محمد رضا فلاحتی قدیمی فومنی

ناظر چاپ و آماده سازی کتاب: کریم فلاح □ صفحه آرایبی و طرح جلد: نگار چراغی شیرازی
لیتوگرافی و چاپ: پردیس و دنیا □ تیراژ: ۵۰۰ نسخه □ چاپ اول: زمستان ۱۳۹۲
ناشرین: مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری (RICEST) و نامه ی پارسی

مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری (RICEST)

روابط عمومی: ۰۷۱۱-۶۴۶۸۴۲۱ انتشارات: ۰۷۱۱-۶۴۶۸۴۵۲ نمایر: ۰۷۱۱-۶۴۶۸۳۵۲
صفحه خانگی: www.ricest.ac.ir پست الکترونیک: publication@ricest.ac.ir

توزیع کتاب: انتشارات مرکز منطقه ای ۰۷۱۱-۶۴۶۸۴۵۲ قیمت: ۵۳,۰۰۰ ریال

به نام خدا

نظر به اهمیت نقش اطلاع‌رسانی در زمینه‌های مختلف علوم و تکنولوژی، به منظور پاسخ‌گویی به نیازهای محققان و کارشناسان، و ارائه تازه‌ترین اطلاعات علمی و فنی در کوتاه‌ترین زمان، مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری براساس تفاهم‌نامه منعقد شده میان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و فرهنگستان علوم جهان سوم در سال ۱۳۷۰ دایر و لایحه تاسیس آن در سال ۱۳۷۵ از تصویب مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان گذشت. این مرکز در چهارچوب ضوابط و مقررات آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران فعالیت می‌نماید.

مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری از طریق توزیع آخرین اطلاعات علمی و فنی و نیز کمک به تامین منابع علمی مورد نیاز دانشگاهها، سازمان‌ها و نهادهای تحقیقاتی و متخصصان داخلی و منطقه‌ای برای ارتقاء سطح علمی جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورهای منطقه فعالیت می‌نماید.

کتاب «بررسی وضعیت چکیده‌نویسی انگلیسی در مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) سال ۱۳۹۰ و آرایه راهکارهایی برای بهبود آن» در راستای تحقق اهداف فوق تهیه شده و مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری افتخار دارد که هفتادمین اثر خود را که حاصل تلاش فکری و طرح تحقیقاتی جناب آقای دکتر محمدرضا فلاحتی قدیمی فومنی است به زیور طبع بیارابد و تقدیم جامعه علمی و فنی نماید.

امید است اقداماتی از این قبیل موجبات رضایت هرچه بیشتر جامعه علمی و فنی ایران را فراهم آورده و در راستای هدف ما که نشر و اشاعه اطلاعات علمی و فنی است موثر واقع گردد.

دکتر جعفر مهران

رئیس مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری (RICeST)

و سرپرست پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

اعضای شورای علمی

مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

دکتر جعفر مهران (رئیس شورا)

دکتر کرامت‌اله ایزدپناه - استاد دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز

دکتر شعله ارسطوپور - استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی
علوم و فناوری

دکتر شاهرخ جم - دانشیار مهندسی برق دانشکده مهندسی برق و الکترونیک دانشگاه صنعتی
شیراز

دکتر عزت‌اله رئیسی - استاد علوم زمین دانشکده علوم دانشگاه شیراز

دکتر علیرضا سپاسخواه - استاد دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز

دکتر هاجر ستوده - استادیار رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شیراز

دکتر علی‌اکبر صفوی - استاد برق و الکترونیک دانشکده مهندسی دانشگاه شیراز

دکتر حمید علیزاده - استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و
فناوری

دکتر محمد مهدی علیشاهی - استاد مکانیک دانشکده مهندسی دانشگاه شیراز

دکتر محمدرضا قانع - استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم
و فناوری

دکتر علی‌گزنی - استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی پایگاه استنادی علوم جهان اسلام

دکتر جلیل مقدسی - استاد شیمی دانشکده علوم دانشگاه شیراز

دکتر محمد نمازی - استاد حسابداری دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه شیراز

تقدیر و قدردانی

بی تردید انجام پژوهش حاضر بدون مساعدت فکری همکاران بزرگوارم در مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری میسر نبود. از این رو، بر خود لازم می‌دانم نخست از حمایت‌های همه‌جانبه‌ی ریاست محترم مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری و سرپرست پایگاه استنادی علوم جهان اسلام جناب آقای پروفیسور دکتر جعفر مهاد سپاس‌گزاری نمایم. از هیات رئیسه‌ی محترم مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری که با تصویب طرح اولیه‌ی پژوهش حاضر، زمینه‌ی اجرای آن را فراهم آوردند نیز صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم. سرکار خانم دکتر شعله ارسطوپور و همکاران محترمشان از جمله سرکار خانم ندا زراعت‌کار و جناب آقای مهندس آرمین اسکویی نیز در تهیه و ارسال نشریات و داده‌های مرتبط با اهداف پژوهش حاضر نقش موثری ایفا نمودند. از جناب آقای شاپوررضا برنجیان مدیر محترم گروه پژوهشی زبانشناسی رایانه‌ای نیز به خاطر مطرح کردن پروپوزال طرح در گروه کمال تشکر را دارم. به همین سبب، مراتب امتنان خود را از این بزرگواران اعلام می‌دارم. کار تهیه‌ی روگرفت از چکیده‌های فارسی و انگلیسی و نیز شیوه‌نامه‌ی تدوین مقالات مندرج در مجلات مورد بررسی بر عهده‌ی سرکار خانم مریم طاهری بوده است که از ایشان نیز تشکر و قدردانی می‌نمایم. در پایان، اگر چه برای انجام پژوهش حاضر از مساعدت فکری بزرگوارانی که اسامی‌شان در بالا آورده شد بهره‌مند بوده‌ام، هرگونه خطای احتمالی را صرفاً به خود منتسب دانسته و آن بزرگواران را از این حیث مبرا می‌دانم.

دکتر محمد رضا فلاحتی قدیمی فومنی

زمستان ۱۳۹۲

چکیده:

پیروی برنامه‌ی ارتقاء کیفی مجلات فارسی در کشور، وجود چکیده‌ی انگلیسی در مجلات رتبه‌دار ضروری شده است. نگاهی گذرا به این دسته از مجلات نشان می‌دهد که هر مجله برای نگارش چکیده، دستورالعملی را ارائه نموده که انتظار می‌رود از سوی نویسندگان رعایت شود. اما، واقعیت چیز دیگری را نشان می‌دهد. هدف کلی از انجام پژوهش حاضر، آسیب‌شناسی چکیده‌نویسی در مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) بوده است. مطالعه‌ی حاضر مطالعه‌ای کتابخانه‌ای، توصیفی-تحلیلی و مقایسه‌ای است. در گردآوری داده‌ها از روش نمونه‌برداری منابع موجود (availability sampling) استفاده شد و ۲۴ مجله تعیین گردید. در مرحله‌ی بعد به صورت تصادفی از میان شماره‌های موجود سال ۱۳۹۰ هر مجله، یک شماره انتخاب شد و چکیده‌های انگلیسی موجود در آن شماره توسط مجری و مصحح دوم (هر دو با مدرک دکترای زبان انگلیسی) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و خطاهای زبانی (۲۷ نوع) ثبت گردید. تعداد کلیدواژه‌ها و کلمات موجود در هر چکیده نیز ثبت شد که مبنای تحلیل قرار گرفت. در مرحله‌ی بعد، داده‌ها وارد نرم‌افزار اکسل شد و از آن طریق به SPSS نسخه‌ی ۱۸ منتقل گردید. در تهیه‌ی گزارش‌ها، تحلیل‌ها و جداول، بسته به مورد از نرم‌افزارهای فوق استفاده شد. پیرو تحلیل‌ها، نتایج زیر به دست آمد: در ۲۴ مجله مورد بررسی در مجموع ۱۴۳۹ خطای واژگانی، دستوری و تایپی (۲۷ نوع خطا) وجود داشت. مجلات "علوم محیطی (۲ خطا)"، "ایمنی زیستی (۶ خطا)"، "پژوهش فیزیک (۹ خطا)" و "علوم و فنون هسته‌ای (۱۲ خطا)" از نظر کیفیت نگارش چکیده‌ی انگلیسی در وضعیت خوبی قرار داشتند. خطای "استفاده‌ی نابجا از the (با فراوانی ۱۹۸)" فراوان‌ترین خطای موجود در داده‌های مورد بررسی بود. در موارد بسیار بین الگوی ارائه شده در راهنمای تدوین مقاله در مجلات با شیوه‌ی چکیده‌نویسی در همان مجله‌ها هماهنگی وجود نداشت.

ضمناً، اگرچه توجه مجلات در بخش محتوای چکیده به استاندارد ایزو ۲۱۴ قابل توجه بوده، در مبحث نحوه‌ی ارایه، مسایل فراوانی وجود دارد که توجه دست‌اندرکاران مجلات را می‌طلبد.

کلیدواژه‌ها: چکیده‌نویسی، مجلات رتبه‌دار فارسی، اشکالات زبانی، ایزو ۲۱۴، خطاهای چکیده‌نویسی.

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
أ	تقدیر و قدردانی
ب	چکیده
ث	فهرست مندرجات
خ	فهرست جداول
ذ	فهرست نمودارها

■ فصل یک: مقدمه و اهداف پژوهش ■

۲	۰.۱ اجزای فصل
۲	۱.۱ بیان مسئله
۳	۲.۱ ضرورت انجام طرح
۴	۳.۱ اهداف پژوهش
۴	۱.۳.۱ سوال‌های تحقیق
۵	۴.۱ محدودیت‌های پژوهش
۶	۵.۱ فصل‌بندی
۷	۶.۱ خلاصه

■ فصل دو: پیشینه پژوهش ■

۱۰	۱.۲ اجزای فصل
۱۰	۱.۲ مختصری از کارهای انجام شده

■ فصل سه: روش انجام پژوهش ■

۱۸ ۰.۳ اجزای فصل
۱۸ ۱.۳ همکاران پژوهش
۱۸ ۲.۳ روش پژوهش
۱۹ ۳.۳ داده‌های تحقیق
۲۲ ۴.۳ ابزار پژوهش
۲۲ ۵.۳ روش انجام کار
۲۳ ۶.۳ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۲۴ ۷.۳ خلاصه

■ فصل چهار: تجزیه و تحلیل داده‌ها ■

۲۶ ۰.۴ اجزای فصل
 ۱.۴ سوال یک: آیا در چکیده‌های انگلیسی مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) اشکالات زبانی (واژگانی، دستوری و تایپی) وجود دارد؟
۲۶ ۲.۴ سوال دو: در کدام یک از مجلات مورد بررسی خطاهای بیشتری مشاهده شده است؟
۵۳ ۳.۴ سوال سه: کدام یک از انواع خطاها در مجلات مورد بررسی از شیوع بیشتری برخوردارند؟
۵۵ ۴.۴ سوال چهار: آیا چکیده‌های هر یک از مجلات علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله‌ی مندرج در همان نشریه مطابقت دارد؟
۵۷ ۵.۴ سوال پنج: آیا چکیده‌نویسی در مجلات مورد بررسی از نظر محتوایی و ساختاری با استاندارد ایزو ۲۱۴ مطابقت دارد؟
۸۷

■ فصل پنج: بحث و نتیجه‌گیری ■

۹۲	۰.۵ اجزای فصل
۹۲	۱.۵ بحث
۹۷	۲.۵ کاربردهای عملی پژوهش
۹۸	۳.۵ زمینه‌هایی برای پژوهش بیشتر
۹۹	فهرست منابع

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱: فهرست نشریات رتبه‌دار فارسی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه‌ی علوم پایه.....	۱۹
جدول ۲: تعداد کل خطاها به تفکیک مجله.....	۵۴
جدول ۳: تعداد کل خطاها بر حسب نوع خطا در ۲۴ مجله‌ی مورد بررسی.....	۵۵
جدول ۴: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی ژئوفیزیک ایران.....	۵۸
جدول ۵: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی پترولوژی.....	۶۰
جدول ۶: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی.....	۶۱
جدول ۷: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی ایمنی زیستی.....	۶۲
جدول ۸: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی سلول و بافت.....	۶۴
جدول ۹: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی فیزیک زمین و فضا.....	۶۵
جدول ۱۰: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی.....	۶۶
جدول ۱۱: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی تاکسونومی و بیوسیستماتیک.....	۶۸
جدول ۱۲: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته.....	۶۹
جدول ۱۳: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زمین‌شناسی ایران.....	۷۰
جدول ۱۴: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی.....	۷۱
جدول ۱۵: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم و تکنولوژی محیط‌زیست.....	۷۲
جدول ۱۶: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی.....	۷۳
جدول ۱۷: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم و فنون هسته‌ای.....	۷۴
جدول ۱۸: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی ایران.....	۷۵

- جدول ۱۹: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی بلورشناسی و کانی‌شناسی ۷۷
- جدول ۲۰: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی انسان و محیط‌زیست ۷۸
- جدول ۲۱: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم محیطی ۷۹
- جدول ۲۲: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی اقیانوس‌شناسی ۸۰
- جدول ۲۳: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زیست‌شناسی ایران ۸۱
- جدول ۲۴: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی پژوهش فیزیک ۸۳
- جدول ۲۵: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی رخساره‌های رسوبی ۸۴
- جدول ۲۶: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی پژوهش‌های محیط‌زیست ۸۵
- جدول ۲۷: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی محیط‌زیست و توسعه ۸۶
- جدول ۲۸: سنجش چکیده‌های انگلیسی مجلات مورد بررسی با معیار ایزو ۲۱۴ ۸۸

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی پترولوژی (۶۶ مورد خطا).....	۲۷
نمودار ۲: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی (۱۶۷ مورد خطا).....	۲۸
نمودار ۳: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی ایمنی زیستی (۶ مورد خطا).....	۳۰
نمودار ۴: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی سلول و بافت (۸۷ مورد خطا).....	۳۱
نمودار ۵: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی فیزیک زمین و فضا (۱۴۰ مورد خطا).....	۳۲
نمودار ۶: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی چین‌شناسی و رسوب‌شناسی (۲۵ مورد خطا).....	۳۴
نمودار ۷: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی تاکسونومی و بیوسیستماتیک (۱۸ مورد خطا).....	۳۵
نمودار ۸: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی ژئوفیزیک ایران (۵۵ مورد خطا).....	۳۶
نمودار ۹: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته (۷۴ مورد خطا).....	۳۷
نمودار ۱۰: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی ایران (۲۱ مورد خطا).....	۳۸
نمودار ۱۱: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی (۴۷ مورد خطا).....	۳۹
نمودار ۱۲: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم و تکنولوژی محیط‌زیست (۷۹ مورد خطا).....	۴۰
نمودار ۱۳: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی (۴۶ مورد خطا).....	۴۱
نمودار ۱۴: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم و فنون هسته‌ای (۱۲ مورد خطا).....	۴۲

- نمودار ۱۵: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی ایران (۴۲ مورد
خطا)..... ۴۳
- نمودار ۱۶: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی بلورشناسی و کانی‌شناسی (۱۰۴ مورد
خطا)..... ۴۴
- نمودار ۱۷: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی انسان و محیط‌زیست (۱۲۰ مورد خطا)..... ۴۵
- نمودار ۱۸: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم محیطی (۲ مورد خطا)..... ۴۶
- نمودار ۱۹: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی اقیانوس‌شناسی (۴۶ مورد خطا)..... ۴۷
- نمودار ۲۰: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی ایران (۹۷ مورد خطا)..... ۴۸
- نمودار ۲۱: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی پژوهش فیزیک (۹ مورد خطا)..... ۴۹
- نمودار ۲۲: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی رخساره‌های رسوبی (۴۲ مورد خطا)..... ۵۰
- نمودار ۲۳: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی پژوهش‌های محیط‌زیست (۹۳ مورد
خطا)..... ۵۱
- نمودار ۲۴: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی محیط‌زیست و توسعه (۴۱ مورد خطا)..... ۵۲

فصل يك

مقدمه و اهداف پژوهش

۰.۱ اجزای فصل

این فصل دارای اجزایی به شرح زیر خواهد بود. نخست از طریق بیان مقدمه‌ای کوتاه، مسئله‌ی پژوهش تشریح خواهد گردید. پس از آن، ضرورت انجام طرح ذکر خواهد شد. سپس، اهداف پژوهش و به دنبال آن سوال‌های تحقیق ارائه خواهد گردید. در مرحله‌ی بعد، محدودیت‌های پژوهش تشریح می‌شود. در دو بخش پایانی این فصل ابتدا فصل‌بندی کل پژوهش ارائه می‌شود و در پایان خلاصه‌ای از کل محتوای فصل آورده خواهد شد.

۱.۱ بیان مسئله

در سال‌های اخیر، طرح گسترده‌ی موضوع رتبه‌بندی و اعتبارسنجی مجلات کشور سبب گردیده قوانین، معیارها و ضوابط متعددی در حوزه‌ی چاپ و نشر ورود پیدا کند. مجلات بر اساس معیارهایی به دسته‌های مختلفی تقسیم شده‌اند که عبارتند از رتبه‌دار (شامل علمی- پژوهشی، علمی- ترویجی و علمی- مروری) و مجلات فاقد رتبه. یکی از معیارهای موجود برای کسب اعتبار مجلات، وجود چکیده‌ی انگلیسی (در کنار چکیده‌ی فارسی) برای هر مقاله‌ی فارسی است. با توجه به ضرورت و اهمیت این معیار، مجلات در راستای رعایت این اصل تلاش‌های بسیاری را به عمل آورده‌اند. امروزه، با تورق ساده‌ی هر مجله‌ی رتبه‌دار، به ویژه مجلات علمی-پژوهشی می‌توانیم چکیده‌های انگلیسی موجود در آن را مشاهده نماییم.

اگرچه وجود چکیده‌ی انگلیسی در جذب مخاطبان برون‌زبانی نقش به‌سزایی ایفا می‌نماید، وجود نقاط ضعف و اشکالات فراوان در آن می‌تواند به وجهه‌ی علمی یک مجله آسیب جدی وارد سازد. بررسی‌های کوچک مقیاسی که تاکنون توسط پژوهشگر حاضر به انجام رسیده (فلاحتی قدیمی فومنی، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱) نشان داد که نشریات به کیفیت نگارش چکیده‌ها توجهی بایسته نداشته‌اند و در موارد متعدد به

کیفیت چکیده‌ها و شیوه‌ی نگارش آن‌ها اشکالات اساسی وارد است. با توجه به اهمیت مبحث تولید علم در جمهوری اسلامی ایران و شناسایی مجلات علمی-پژوهشی به عنوان معتبرترین مجلات موجود در کشور (در کنار مجلاتی که در نظام‌های نمایه‌سازی بین‌المللی مانند ISI, ISC و نظایر آن نمایه می‌شوند)، ضروری است مجلات و به طور خاص چکیده‌های آن‌ها دارای ساختار و محتوایی عاری از خطا باشد. البته، مجلات دستورالعمل‌هایی را برای نگارش مقاله، به طور عام، و چکیده‌نویسی، به طور خاص، تهیه و ارائه نموده‌اند که بررسی‌های انجام شده در پژوهش حاضر نشان داد توجه به آن‌ها کامل و عاری از کاستی نیست. بر این اساس، در پژوهش حاضر سعی خواهد شد ضمن تحلیل محتوایی و زبانی چکیده‌های تعدادی از مجلات فارسی رتبه‌دار (حوزه‌ی علوم پایه) نواقص و کاستی‌های موجود در آن‌ها استخراج و در قالب جداول و نمودارهای مختلف گزارش شود.

۲.۱ ضرورت انجام طرح

هدف غایی از درج چکیده‌ی انگلیسی در مجلات علمی-پژوهشی فارسی، فراهم آوردن امکان دسترسی به محتوای مقالات موجود در مجله‌های فارسی در سطح بین‌المللی است. تنها از طریق چکیده‌های انگلیسی است که محققان غیر فارسی زبان می‌توانند از تحقیقات و تولیدات علمی جاری در ایران، اطلاع کسب نمایند. بدیهی است چکیده‌ای که مملو از خطاهای زبانی (دستوری، واژگانی و تاپی) باشد می‌تواند بر مخاطب تاثیر منفی بر جای بگذارد. بنابراین، انجام تحقیق در این حوزه ضروری است و نتایج این پژوهش می‌تواند دست‌اندرکاران مجلات را ترغیب نماید تا با توجه به ایرادات موجود، زمینه را برای ارتقاء کیفی چکیده‌ها و چکیده‌نویسی فراهم آورند. اطلاع‌رسانی در خصوص انتشارات جمهوری اسلامی ایران در سطح بین‌المللی از طریق رفع موانع زبانی می‌تواند پیشرفت علمی بدست آمده در سطح کشور را به گونه‌ای شفاف‌تر و مناسب‌تر به گوش جهانیان برساند.

۳.۱ اهداف پژوهش

در پژوهش حاضر، اهداف متعددی دنبال می‌شود که می‌توان آن‌ها را به طور کلی به ۵ دسته به شرح زیر تقسیم کرد (چهار هدف اول، اهداف اصلی و هدف پنجم هدف فرعی تحقیق حاضر است و از این رو در این پژوهش به مورد آخر به اختصار و به گونه‌ای محدود پرداخته شده است):

- ۱- بررسی چکیده‌های انگلیسی مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) از نظر انواع اشکالات زبانی (واژگانی، دستوری و تاپیی) موجود در آن‌ها.
- ۲- شناسایی مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) که دارای بیشترین حجم خطای زبانی بوده‌اند.
- ۳- شناسایی رایج‌ترین خطاها در مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه).
- ۴- بررسی میزان مطابقت چکیده‌های هر یک از مجلات علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) با شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله‌ی مندرج در همان نشریه.
- ۵- بررسی میزان مطابقت چکیده‌نویسی در مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) از نظر محتوایی و ساختاری با استاندارد ایزو ۲۱۴.

۱.۳.۱ سوال‌های تحقیق

با توجه به اهداف پنج‌گانه‌ی فوق، ۵ سوال به شرح زیر استخراج و معرفی گردید:

- ۱- آیا در چکیده‌های انگلیسی مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) اشکالات زبانی (واژگانی، دستوری و تاپیی) وجود دارد؟

- ۲- در کدام یک از مجلات مورد بررسی خطاهای بیشتری مشاهده شده است؟

۳- کدام یک از انواع خطاها در مجلات مورد بررسی از شیوع بیشتری

برخوردارند؟

۴- آیا چکیده‌های هر یک از مجلات علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و

فناوری با شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله‌ی مندرج در همان نشریه مطابقت دارد؟

۵- آیا چکیده‌نویسی در مجلات مورد بررسی از نظر محتوایی و ساختاری با

استاندارد ایزو ۲۱۴ مطابقت دارد؟

۴.۱ محدودیت‌های پژوهش

هرچند تلاش بر این بوده تا پژوهش حاضر به گونه‌ای جامع به انجام برسد، محدودیت‌هایی نیز وجود داشته که در ادامه به برخی از مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود:

- هدف اولیه و اساسی در این پژوهش، بررسی چکیده‌ی انگلیسی مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه‌ی علوم پایه بوده است که بالغ بر ۴۵ مجله بود. با این حال، از آنجایی که در زمان گردآوری داده‌ها، تعدادی از این مجلات به مرکز نرسیده بود، ناگزیر آن دسته از مجلات از جریان تحقیق خارج شدند. البته، برای حفظ جامعیت، تعدادی از مجلات فارسی علمی-ترویجی حوزه‌ی علوم پایه نیز به صورت تصادفی از میان مجلات سال ۱۳۹۰ موجود در مرکز انتخاب گردید و به داده‌های تحقیق اضافه شد. بنابراین، معیار اصلی در انتخاب مجلات، موجود بودن آن‌ها در مرکز در زمان گردآوری داده‌ها بر اساس نامه‌ی شماره‌ی ۹۱/۳۸۱۰۸ مورخ ۹۱/۹/۱۲ گروه پژوهشی ارزیابی و توسعه‌ی منابع مرکز منطقه‌ای بوده است.

- با توجه به محدودیت زمانی برای اجرای طرح، از میان شماره‌های متعدد هر نشریه (مربوط به سال ۱۳۹۰) تنها یک شماره به صورت تصادفی انتخاب و چکیده‌های انگلیسی آن به عنوان نمونه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.
- با توجه به این که فایل ورد (WORD) چکیده‌ها در دسترس نبود، برای

تعیین تعداد کل واژه‌های موجود در یک چکیده، امکان استفاده از نرم‌افزارهای زبانی وجود نداشت. این کار به صورت دستی و البته با بازبینی مجدد انجام گرفت که خود اندکی از دقت کار می‌کاهد.

• در سوال پژوهش ۲، (جدول ۲) که تعداد کل خطاهای موجود در هر مجله ذکر گردیده، با توجه به تفاوت طول چکیده‌ها باید به هر سطر از جدول به صورت مجزا نگرین شده و مقایسه‌ی مجلات با یکدیگر و رتبه‌بندی آن‌ها اگر چه بر اساس تعداد کل خطاها ممکن است، به دلیل تفاوت حجم واژگانی چکیده‌ها نمی‌تواند از دقت لازم برخوردار باشد. به عنوان مثال، در مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی خطاهای زیادی وجود دارد و البته چکیده‌های موجود در این مجله نیز بسیار طولانی‌تر از مجلات دیگر است. بنابراین، طبیعی است که در متن بیشتر، خطای بیشتری نیز وجود داشته باشد. بنابراین، اگرچه در جدول ۲ مجلات به ترتیب فراوانی خطا ردیف شده‌اند، هدف اساسی مقایسه‌ی مجلات نبوده بلکه بر عکس بیان تعداد کل خطاها در هر مجله‌ی خاص و تحلیل اشکالات موجود در هر مجله بوده است.

۵.۱ فصل بندی

این پژوهش در قالب ۵ فصل ارائه خواهد گردید. در فصل ۱ بیان مسئله، ضرورت انجام طرح، اهداف پژوهش و سوال‌های تحقیق، محدودیت‌های پژوهش، فصل‌بندی و سرانجام خلاصه‌ای از محتوای فصل آورده شده است. فصل ۲ به اختصار به معرفی برخی از پژوهش‌های مرتبط با اهداف تحقیق حاضر می‌پردازد. در فصل ۳ همکاران پژوهش، داده‌های تحقیق، ابزار پژوهش، روش انجام کار و روش تحلیل داده‌ها تشریح می‌گردد. در فصل ۴ با استفاده از داده‌های مورد استفاده برای هر یک از سوال‌های تحقیق، تجزیه و تحلیل‌های مربوطه ارائه خواهد شد. سرانجام در فصل ۵، یافته‌های فصل ۴ به بحث گذاشته می‌شود و پس از آن به کاربردهای پژوهش و نیز زمینه‌هایی برای پژوهش بیشتر پرداخته خواهد شد.

۶.۱ خلاصه

در این فصل نخست مسئله‌ی پژوهش تشریح شد و پس از آن، ضرورت انجام طرح ذکر گردید. اهداف پژوهش و به دنبال آن سوال‌های تحقیق دو بخش بعدی در فصل حاضر بودند. در مرحله‌ی بعد، محدودیت‌های تحقیق تشریح شد. در دو بخش پایانی این فصل ابتدا فصل‌بندی کل پژوهش و در پایان خلاصه‌ای از محتوای فصل ارائه شد.

فصل دوم
پیشینه‌ی پژوهش

۰.۲ اجزای فصل

در این فصل به اختصار کارهای انجام شده در حوزه‌ی پیشینه‌ی تحقیق معرفی می‌گردد.

۱.۲ مختصری از کارهای انجام شده

مختاری (۱۳۸۳) در پژوهش پیمایشی خود به تعیین میزان انطباق چکیده‌های فارسی مقالات پژوهشی مجلات دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی کشور و مقایسه‌ی آن با دستورالعمل‌های گروه ونکوور و استاندارد ایزو ۲۱۴ پرداخت. در این پژوهش، بخش‌های مختلف مربوط به تهیه‌ی چکیده و کلیدواژه از دستورالعمل‌های گروه ونکوور و استاندارد ایزو ۲۱۴ استخراج شد و در قالب دو چک‌لیست منعکس گردید. این دو چک‌لیست برای هر چکیده تکمیل شد. در مجموع، ۳۷۳ چکیده‌ی مقاله‌ی پژوهشی، جامعه‌ی آماری این پژوهش را تشکیل داد. داده‌ها با استفاده از جداول و نمودارهای بیانگر نسبت، درصد، میانگین و انحراف معیار، میزان انطباق، توصیف و تحلیل گردید. انطباق کلی چکیده‌های مورد پژوهش با استاندارد ایزو، ۸۳/۹ درصد (با انحراف معیار ۱۹ درصد) و با دستورالعمل‌های گروه ونکوور ۸۲/۳ درصد (انحراف معیار ۱۴ درصد) تعیین شد. جامعه‌ی پژوهش در بخش بیان یافته‌ها با ۹۷/۸ درصد بیشترین، و در بخش برگرفته شدن کلیدواژه‌ها از ۲/۴ تا ۵۰/۴ درصد کمترین انطباق را با دستورالعمل‌های گروه ونکوور داشته و انطباق چکیده‌ها با استاندارد ایزو ۲۱۴ در بخش جایگاه چکیده با ۱۰۰ درصد بیشترین و در بخش شروع شدن چکیده با جمله‌ای مبین موضوع مقاله با ۳۷/۳ درصد کمترین میزان انطباق را نشان داد.

نویسنده با توجه به نتایج تحقیق توصیه‌هایی به شرح زیر ارائه نمود: الزام نویسندگان مقالات در مجلات پزشکی داخل کشور به رعایت دستورالعمل‌های گروه

ونکوور و استاندارد ایزو در تدوین چکیده‌ها؛ تأکید بر استفاده‌ی از واژگان کنترل شده‌ی مش ۲ و سرعنوان‌های موضوعی پزشکی فارسی برای تهیه‌ی کلیدواژه‌های زیر چکیده در قسمت راهنمای نویسندگان مقالات مجلات پزشکی؛ تأکید بر بیان یافته‌ها و نتایج فرعی و ثانویه حاصل از اجرای پژوهش و تدوین مقاله در چکیده در قسمت راهنمای نویسندگان مقالات مجلات پزشکی؛ تدوین و انتشار جزوات آموزشی در خصوص چکیده‌نویسی با مد نظر قرارداد دستورات‌عمل‌های گروه ونکوور و استاندارد ایزو ۲۱۴ و توزیع و تبلیغ آن‌ها در میان نویسندگان، پژوهندگان و دانشجویان از سوی مجلات دانشگاهی؛ تدوین استانداردها و دستورات‌عمل‌های ملی و منطقه‌ای، مطابق با نیازهای فرهنگی و مقتضیات زبانی برای نوشتن چکیده‌ی مقالات پژوهشی با تأکید بر شاخه‌های تخصصی و با بهره‌گیری از نظرات کارشناسی کمیته‌ها و افراد متخصص در حوزه‌های مرتبط با چکیده‌نویسی؛ آموزش لازم به نویسندگان و ویراستاران درباره‌ی دستورات‌عمل‌های گروه ونکوور و استانداردهای ایزو و دیگر مباحث چکیده‌نویسی.

فرقدان (۱۳۸۷) در پژوهش خود به بررسی میزان رعایت معیارهای استاندارد ایزو ۲۱۴ در چکیده‌های مقاله‌های فصلنامه‌ی گنجینه‌ی اسناد پرداخت. روش تحقیق، پیمایش-توصیفی و جامعه‌ی مورد مطالعه، ۵۴ مقاله‌ی تالیفی دارای چکیده از میان ۲۱ مقاله در ۴ شماره‌ی ده سال اخیر فصلنامه‌ی گنجینه‌ی اسناد بود. یافته‌ها، بیانگر این بود که ۴۴/۴۵ درصد از مقالات، دارای چکیده‌ی راهنما و ۳۳/۳۳ درصد، دارای چکیده‌ی تلفیقی می‌باشند و تنها ۲۲/۲۲ درصد دارای چکیده‌ی تمام‌نما بود. همچنین، میزان رعایت استانداردهای چکیده‌نویسی ایزو ۲۱۴، در چکیده‌های تمام‌نما بیش‌تر از چکیده‌های راهنما بود. بررسی‌ها نشان داد که میزان انطباق چکیده‌ی مقالات مطالعات آرشیوی با استاندارد ایزو ۲۱۴، ۸۳/۳ درصد بود. ضمناً، انطباق چکیده‌ی مقالات تحقیقات تاریخی با این استاندارد، ۶۴/۳ درصد تعیین گردید. میزان رعایت استاندارد ایزو ۲۱۴ در کل مقالات مورد مطالعه‌ی نشریه، ۶۸/۵۱ درصد تعیین شد. در پایان، نویسنده بر ضروری بودن چکیده در مقالات منتشره و رعایت بیش‌تر استاندارد ایزو ۲۱۴ (به منظور افزایش میزان انطباق) تأکید نمود.

عبدخدا (۱۳۸۹) در پژوهش خود به بررسی میزان انطباق چکیده‌ی مقاله‌های مجلات فارسی‌زبان دانشگاه علوم پزشکی تهران با استانداردهای ایزو ۲۱۴ و دستورالعمل گروه ونکوور در سال ۱۳۸۸ پرداخت. روش پژوهش نیز پیمایشی و از نوع توصیفی بود. کلیه‌ی مجلات تمام‌متن فارسی‌زبان دارای چکیده‌ی انگلیسی دانشگاه علوم پزشکی تهران، جامعه‌ی آماری این پژوهش را تشکیل داد که تا تاریخ انجام این پژوهش (۱۳۸۸/۱۱/۳۰) در وب‌سایت مجلات دانشگاه قابل ملاحظه بودند. تعداد ۱۰۰ چکیده از مقاله‌های آخرین شماره‌ی این مجلات به عنوان نمونه، به صورت تصادفی انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات دو لیست کنترل جداگانه، منعکس‌شده از استانداردهای ایزو ۲۱۴ و دستورالعمل گروه ونکوور در بخش چکیده‌نویسی بود که برای نمونه‌ی مورد نظر تکمیل شد. داده‌های بدست آمده بعد از ورود به رایانه و استفاده‌ی از نرم افزار اکسل و SPSS و روش‌های آماری مربوطه تجزیه و تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد که میانگین میزان انطباق کلی چکیده‌ها با استانداردهای ایزو، ۸۵/۳۷ درصد (انحراف معیار ۲۴/۹۳ درصد) و با دستورالعمل‌های گروه ونکوور ۸۴/۴۴ درصد (انحراف معیار ۲۴/۳۶) بوده است. چکیده‌ها در بخش "بیان یافته‌ها" بیشترین و در بخش "ارایه‌ی نتایج فرعی" کمترین میزان انطباق را با استانداردهای ایزو داشتند و در بخش "وجود کلیدواژه" و "ذکر یافته‌ها" بیشترین و در بخش "برگرفته شدن کلیدواژه‌ها از سرعنوان‌های موضوعی پزشکی" کمترین میزان انطباق را با دستورالعمل‌های گروه ونکوور نشان دادند. در پایان، میزان انطباق چکیده‌های مورد بررسی با استاندارد ایزو ۲۱۴ و دستورالعمل‌های گروه ونکوور در حد مطلوبی گزارش و ارزیابی شد و اختلاف زیادی بین آن‌ها مشاهده نگردید. ضمناً، تبعیت بیشتر از استاندارد ایزو در بخش "ارایه نتایج فرعی" و دستورالعمل گروه ونکوور در بخش "برگرفته شدن کلیدواژه‌ها از سرعنوان‌های موضوعی پزشکی" توصیه گردید.

حفیظی اردکانی (۱۳۷۸) در پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد خود میزان رعایت استاندارد در تهیه‌ی چکیده‌ی فارسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه تهران را در فاصله‌ی زمانی ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۶ بررسی کرد. او در

پژوهش خود با هدف تعیین میزان رعایت استانداردهای ایزو در تهیه‌ی چکیده‌های فارسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه تهران، طی ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۶، استانداردهای چکیده‌نویسی ایزو را ترجمه کرد و بعد از حذف موارد مشخص، در قالب چک‌لیست مقوله‌بندی نمود. داده‌های برگرفته از ۱۰۰ عنوان پایان‌نامه از هر دانشگاه (با انتخاب تصادفی) به تفکیک سال، دانشکده و دانشگاه جمع‌بندی و تجزیه و تحلیل شد. وی در نهایت دریافت که در نمونه‌ی تحقیق، ۵۸/۶ درصد استانداردها (با انحراف معیار ۰/۴۱۱) رعایت شده‌اند و اختلاف معناداری از نظر میزان رعایت استانداردها میان این دو دانشگاه وجود ندارد.

علی رضانی (۱۳۷۹) به بررسی مقابله‌ای میزان رعایت شیوه‌ی ونکوور و استانداردهای ایزو در پایان‌نامه‌های دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی کرمان پرداخت. او در پژوهش پایان‌نامه‌ای خود، به منظور تعیین و مقایسه‌ی میزان رعایت شیوه‌ی ونکوور و استانداردهای ایزو در پایان‌نامه‌های دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ۲۰۵ عنوان پایان‌نامه‌ی ارائه شده در سال‌های ۱۳۶۸ تا تیر ۱۳۶۹ را در ۱۴ رشته ارتوپدی، اطفال، بیهوشی، پاتولوژی، پوست، جراحی عمومی، جراحی مغز و اعصاب، چشم پزشکی، داخلی، رادیولوژی، روانپزشکی، زنان و زایمان، گوش و حلق و بینی و بالاخره مغز و اعصاب، به روش توصیفی و با استفاده از دو چک‌لیست برگرفته از دستورالعمل‌های گروه ونکوور و استانداردهای ایزو و ثبت یافته‌ها در جداول و نمودارهای آماری مناسب بررسی کرد. یافته‌های وی نشان داد که در کل پایان‌نامه‌های مورد بررسی، میزان رعایت شیوه‌ی ونکوور ۷۰/۸ درصد و میزان رعایت استانداردهای ایزو ۵۳/۶ درصد است. آزمون، فرض اختلاف معنادار آماری را در میزان رعایت دو شیوه‌ی مذکور در جامعه پژوهش تأیید کرد.

مطالعه‌ی میزان رعایت استانداردهای بین‌المللی ایزو در چکیده‌های فارسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال و علوم و تحقیقات از سال ۱۳۸۰-۱۳۸۶ کاری بود که وزیرپور کشمیری و سه دهی (۱۳۹۰) به انجام رساندند. این پژوهش از نوع سندی، تحلیل محتوا و کاربردی است. از سیاهه‌ی

وارسی استاندارد ایزو ۲۱۴ به عنوان ابزار گردآوری داده استفاده شد. جامعه‌ی مورد مطالعه، چکیده‌های فارسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال و علوم و تحقیقات از ۱۳۸۰-۱۳۸۶ بود که از میان ۲۶۲ پایان‌نامه‌ی موجود، ۱۵۶ پایان‌نامه به روش نمونه‌گیری احتمالی از نوع طبقه‌بندی متناسب سیستماتیک انتخاب شدند. اطلاعات گردآوری شده بر اساس آمار توصیفی و استنباطی (آزمون t، آزمون F، آزمون کای دو) و از طریق نرم افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که وضعیت استانداردهای چکیده‌نویسی در پایان‌نامه‌های هر دو واحد مورد بررسی در وضعیت قابل قبولی بوده و هرچه به سال‌های اخیر نزدیک می‌شویم میزان رعایت استانداردهای چکیده‌نویسی در پایان‌نامه‌ها بیشتر رعایت می‌شود، به طوری که سال‌های ۸۴ و ۸۵ هریک با ۱۴/۸ درصد و سال ۸۶ با ۳/۹ درصد، وضعیت خیلی خوبی را نشان می‌دهند. چکیده‌ی پایان‌نامه‌های متعلق به مردان و زنان از لحاظ رعایت استانداردهای چکیده‌نویسی در وضعیت تقریباً مشابهی قرار دارند. در بررسی مقوله‌های موضوعی، بیشترین تعداد پایان‌نامه مربوط به مقوله‌ی فناوری اطلاعات و ارتباطات با ۲۰/۵ درصد بود. در مولفه‌های گزینش شده استاندارد ایزو ۲۱۴، بیشترین میزان رعایت استاندارد مربوط به "جایگاه چکیده" و "بیان ضمایر بصورت سوم شخص" با ۱۰۰ درصد و کمترین میزان، مربوط به "کلید واژه‌های برگرفته شده از متن چکیده" با ۱۷/۹ درصد تعیین شد. با توجه به یافته‌های پژوهش نتیجه‌گیری شد که میان ارزیابی چکیده‌ی پایان‌نامه‌ها بر اساس استاندارد ایزو ۲۱۴ در دو واحد مورد بررسی بین گروه زنان و مردان تفاوت معناداری وجود ندارد. البته، بین ارزیابی چکیده‌ی پایان‌نامه‌ها بر اساس استاندارد ایزو و مرتبه‌ی علمی استاد راهنما رابطه‌ای معنادار مشاهده شد.

امیری، بیگدلی و قانع (۱۳۹۲) در پژوهش خود به مقایسه‌ی چکیده‌ی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های فنی و مهندسی دانشگاه شیراز با استانداردهای بین‌المللی ایزو در چکیده‌نویسی پرداختند. روش پژوهش پیمایشی توصیفی انتخاب شد و جامعه‌ی پژوهش ۱۱۹۴ چکیده‌ی فارسی پایان‌نامه‌های

کارشناسی ارشد و ۲۳ چکیده‌ی فارسی پایان‌نامه‌های دکتری رشته‌های فنی و مهندسی دانشگاه شیراز طی سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۸ را شامل گردید که از طریق مراجعه به چکیده‌ی پایان‌نامه‌ها و مقایسه‌ی آن‌ها با استانداردهای بین‌المللی ایزو در چکیده‌نویسی جمع‌آوری گردید. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که چکیده‌ی پایان‌نامه‌های هر دو مقطع کارشناسی ارشد و دکتری با میانگین ۵/۹۴ درصد و انحراف معیار ۱/۶۶ با استانداردهای بین‌المللی ایزو در چکیده‌نویسی انطباق دارند. یافته‌های پژوهش همچنین نشان داد که در بخش محتوای چکیده، مؤلفه‌ی "هدف" با ۸۹/۱ درصد بیشترین انطباق و در بخش نحوه‌ی ارایه و سبک "وجود کلیدواژه در چکیده" با ۵/۳ درصد کمترین میزان انطباق را با استاندارد ایزو دارند. همچنین مشخص شد که چکیده‌ی پایان‌نامه‌های مقطع دکتری با میانگین ۷/۰۴ درصد و انحراف معیار ۰/۴۷ نسبت به چکیده‌ی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد با میانگین ۵/۹۲ درصد و انحراف معیار ۱/۶۷ استاندارد بین‌المللی ایزو را بیشتر رعایت نموده‌اند. در ضمن، چکیده‌ی پایان‌نامه‌های رشته‌ی مهندسی هوافضا با میانگین ۴ درصد و انحراف معیار صفر از نظر محتوا و میانگین ۳/۱۵ درصد و انحراف معیار ۰/۶۹ از نظر نحوه‌ی ارایه، بیشترین میزان انطباق را با استاندارد بین‌المللی ایزو در چکیده‌نویسی داشته‌اند.

بررسی پژوهش‌های فوق و پژوهش‌های مشابه دیگر نشان می‌دهد که این‌گونه از تحقیقات بیشتر به ارزیابی چکیده‌ها بر اساس استانداردهای خاص پرداخته‌اند و در هیچ یک، مختصات زبانی چکیده‌های انگلیسی و خطاهای زبانی موجود در آن‌ها بررسی نشده است که پرداختن به این مهم، پژوهش حاضر را از آن تحقیقات متمایز می‌سازد و بر این اساس می‌تواند در تقویت ادبیات این حوزه نقش موثری را ایفا نماید.

فصل سوم
روش انجام پژوهش

۰.۳ اجزای فصل

در این فصل، ابتدا همکاران پژوهش معرفی می‌شوند. سپس، روش پژوهش، داده‌های تحقیق و پس از آن ابزار مورد استفاده معرفی خواهد شد. در مرحله‌ی بعد، روش انجام کار و پس از آن به عنوان بخش پایانی فصل، روش تجزیه و تحلیل داده‌ها تشریح خواهد گردید. در پایان، خلاصه‌ای از محتوای فصل ارائه خواهد گردید.

۱.۳ همکاران پژوهش

در پژوهش حاضر افراد زیر همکاری داشته‌اند:

۱- مجری پروژه با مدرک دکتری زبانشناسی رایانه‌ای که با مطالعه‌ی چکیده‌ها و شیوه‌نامه‌ی تدوین مقالات مجلات مورد بررسی، خطاهای موجود در آن‌ها را استخراج نمود.

۲- یک متخصص زبان انگلیسی با مدرک دکتری جهت بازبینی مجدد تصمیمات و جهت کاهش احتمالی خطا در ارزیابی‌ها و تشخیص‌ها. در مواردی که بین نظر دو داور (مجری و متخصص زبان) اختلاف وجود داشت، مورد مجدداً از سوی هر دو نفر بازبینی شد و به بحث گذاشته شد. چنانچه نظری مشترک حاصل گردید، نظر مشترک در پژوهش لحاظ گردید، در غیر این صورت از نظر یک متخصص سوم زبان دارای مدرک دکتری آموزش زبان انگلیسی استفاده و با توجه به نقطه‌نظرات متخصص مربوطه تعیین تکلیف شد.

۲.۳ روش پژوهش

مطالعه‌ی حاضر مطالعه‌ی کتابخانه‌ای، توصیفی-تحلیلی و مقایسه‌ای است. در گردآوری داده‌ها نیز از روش نمونه‌برداری بر اساس منابع موجود (availability sampling) استفاده شد. هدف اساسی و اولیه، استفاده‌ی از کل مجلات رتبه‌دار

علوم پایه‌ی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بود که به دلیل عدم دریافت به موقع برخی از مجلات، ناگزیر از مجلات موجود (۲۴ مورد) استفاده شد.

۳.۳ داده‌های تحقیق

داده‌های تحقیق را ۲۴ مجله‌ی فارسی رتبه‌دار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه)، از هر مجله یک شماره، مربوط به سال ۱۳۹۰ تشکیل می‌دهد. بر اساس فهرست مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و مندرج در صفحه‌ی خانگی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری (جدول ۱)، ۴۵ مجله‌ی رتبه‌دار فارسی در حوزه‌ی علوم پایه در جمهوری اسلامی ایران وجود دارد. از این تعداد، ۱۰ مورد علمی- ترویجی و ۳۵ مورد علمی- پژوهشی است.

جدول ۱: فهرست نشریات رتبه‌دار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه‌ی علوم پایه

ردیف	نام نشریه	اعتبار	ردیف	نام نشریه	اعتبار
۱	اقیانوس‌شناسی	علمی - پژوهشی	۲۴	زیست‌شناسی گیاهی ایران	علمی - پژوهشی
۲	اندیشه‌ی آماری	علمی - ترویجی	۲۵	زیست‌شناسی میکروارگانیسم‌ها	علمی - پژوهشی
۳	انسان و محیط‌زیست	علمی - ترویجی	۲۶	ژئوفیزیک ایران	علمی - پژوهشی
۴	ایمنی زیستی	علمی - ترویجی	۲۷	سلول و بافت	علمی - پژوهشی
۵	بررسی‌های آمار رسمی	علمی - ترویجی	۲۸	شیمی و مهندسی شیمی ایران	علمی - پژوهشی
۶	بلورشناسی و کانی‌شناسی ایران	علمی - پژوهشی	۲۹	علوم	علمی - پژوهشی

اعتبار	نام نشریه	ردیف	اعتبار	نام نشریه	ردیف
علمی - پژوهشی	علوم آماری ایران	۳۰	علمی - پژوهشی	پترولوژی	۷
علمی - پژوهشی	علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی	۳۱	علمی - پژوهشی	پژوهش سیستم‌های بس‌ذره‌ای	۸
علمی - پژوهشی	علوم زمین	۳۲	علمی - پژوهشی	پژوهش فیزیک ایران	۹
علمی - پژوهشی	علوم محیطی	۳۳	علمی - پژوهشی	پژوهش‌های چینه‌نگاری و رسوب‌شناسی	۱۰
علمی - پژوهشی	علوم و تکنولوژی محیط‌زیست	۳۴	علمی - پژوهشی	پژوهش‌های دانش زمین	۱۱
علمی - پژوهشی	علوم و فنون دریایی	۳۵	علمی - پژوهشی	پژوهش‌های محیط‌زیست	۱۲
علمی - پژوهشی	علوم و فنون هسته‌ای	۳۶	علمی - پژوهشی	تاکسونومی و بیوسیستماتیک	۱۳
علمی - ترویجی	فرهنگ و اندیشه ریاضی	۳۷	علمی - ترویجی	دنیای نانو	۱۴
علمی - پژوهشی	فیزیک زمین و فضا	۳۸	علمی - پژوهشی	رخساره‌های رسوبی	۱۵
علمی - ترویجی	فیزیک کاربردی (علوم پایه سابق)	۳۹	علمی - پژوهشی	زمین‌شناسی اقتصادی	۱۶
علمی - پژوهشی	محیط‌زیست جانوری	۴۰	علمی - پژوهشی	زمین‌شناسی ایران	۱۷
علمی - ترویجی	محیط‌زیست و توسعه	۴۱	علمی - پژوهشی	زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته	۱۸

ردیف	نام نشریه	اعتبار	ردیف	نام نشریه	اعتبار
۱۹	زمین‌شناسی مهندسی	علمی - پژوهشی	۴۲	محیط‌شناسی	علمی - پژوهشی
۲۰	زمین‌شناسی نفت	علمی - پژوهشی	۴۳	مدلسازی پیشرفته ریاضی	علمی - پژوهشی
۲۱	زیست‌شناسی ایران	علمی - پژوهشی	۴۴	نیوار	علمی - ترویجی
۲۲	زیست‌شناسی جانوری تجربی	علمی - پژوهشی	۴۵	یافته‌های نوین زمین‌شناسی کاربردی	علمی - ترویجی
۲۳	زیست‌شناسی کاربردی	علمی - پژوهشی			

هدف اولیه‌ی این پژوهش بررسی مجلات علمی- پژوهشی بود. با این همه، به این دلیل که در زمان گردآوری داده‌ها شماره‌های مربوط به تعدادی از مجلات به مرکز نرسیده بود، تصمیم گرفته شد به صورت تصادفی تعدادی از مجلات علمی- ترویجی نیز به داده‌های تحقیق اضافه شود. بر اساس نامه‌ی شماره‌ی ۹۲/۳۸۱۰۸ مورخ ۹۱/۹/۱۲ گروه پژوهشی ارزیابی و توسعه‌ی منابع، شماره‌های مربوط به ۱۹ مجله‌ی پترولوژی، زیست‌شناسی گیاهی ایران، تاکسونومی و بیو سیستماتیک، ژئوفیزیک ایران، فیزیک زمین و فضا، علوم و فنون هسته‌ای، پژوهش فیزیک ایران، سلول و بافت، علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی، محیط‌زیست و توسعه، علوم محیطی، علوم و تکنولوژی محیط‌زیست، زمین‌شناسی اقتصادی، ایمنی‌زیستی، انسان و محیط‌زیست، اقیانوس‌شناسی، رخساره‌های رسوبی، پژوهش‌های محیط‌زیست و بلورشناسی و کانی‌شناسی ایران برای مجری ارسال گردید. از مجموع ۱۹ مورد، ۳ مورد شامل انسان و محیط‌زیست، ایمنی‌زیستی و محیط‌زیست و توسعه، علمی-ترویجی و ۱۶ مورد باقی‌مانده علمی-پژوهشی بودند. در پایان دوره‌ی گردآوری داده‌ها، ۶ مجله‌ی دیگر نیز

به مرکز منطقه‌ای رسید که عبارت بودند از: زمین‌شناسی ایران، زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته، چینه‌نگاری و رسوب‌شناسی، زیست‌شناسی ایران، نشریه‌ی شیمی و مهندسی شیمی ایران و زیست‌شناسی گیاهی. از این میان، نشریه‌ی شیمی و مهندسی شیمی ایران (شماره‌ی واصله) فاقد چکیده‌ی انگلیسی بود که از جریان تحقیق حذف گردید. با احتساب ۱۹ مورد اولیه، مجموع مجلات بررسی شده به ۲۴ مورد رسید.

در مرحله‌ی بعد به صورت تصادفی از میان شماره‌های موجود سال ۱۳۹۰، یک شماره انتخاب شد و چکیده‌های انگلیسی موجود در آن شماره به عنوان داده‌ی اصلی پژوهش مورد استفاده قرار گرفت.

برای افزایش دقت، علاوه بر چکیده‌های انگلیسی، از چکیده‌های فارسی نیز روگرفت تهیه شد تا در مواردی که ابهام وجود دارد از طریق مقایسه‌ی چکیده‌ی انگلیسی با متن چکیده‌ی فارسی ابهام زدایی شود.

۴.۳ ابزار پژوهش

در این تحقیق از ابزار زیر استفاده شد:

- ۱- نرم افزار اکسل و SPSS برای تحلیل داده‌ها و تهیه‌ی جداول و نمودارها
- ۲- استاندارد ایزو ۲۱۴ جهت مقایسه‌ی چکیده‌ها با استاندارد مربوطه
- ۳- دستورالعمل تدوین مقاله‌ی مندرج در هر مجله جهت بررسی میزان رعایت دستورالعمل‌ها در چکیده‌نویسی.

۵.۳ روش انجام کار

برای انجام پژوهش، نخست هر چکیده‌ی انگلیسی در کنار چکیده‌ی فارسی مربوطه قرار داده شد. در مرحله‌ی بعد، هر چکیده‌ی فارسی توسط مجری و مصحح دوم خوانده شد. سپس، چند چکیده‌ی انگلیسی نمونه مورد بازبینی و ارزیابی زبانی قرار گرفت. در مرحله‌ی بعد، فهرستی احتمالی از خطاهای زبانی توسط دو مصحح تهیه شد که ۲۷ مورد را شامل می‌شد. از این فهرست، روگرفت تهیه شد و دو مصحح

در بازبینی چکیده‌ها در صورت برخورد با یک مشکل زبانی نوع خطا را از فهرست استخراج و بر روی چکیده ثبت نمودند. ضمناً، برای پاسخ دادن به سوال‌های دیگر پژوهش، تعداد کلیدواژه‌ها و کلمات موجود در هر چکیده نیز ثبت گردید. پس از اتمام کار، دو مصحح (مجری و متخصص زبان هر دو با مدرک دکتری) تحلیل‌های خود را با هم مقایسه کردند. در مواردی که اتفاق نظر وجود داشت، مورد به عنوان نتیجه‌ی نهایی ثبت گردید. در غیر این صورت، مورد توسط دو نفر به صورت مشترک بررسی شد و در آن خصوص بحث و گفتگوی لازم صورت گرفت و در نهایت نتیجه‌ی مورد توافق ثبت گردید. در مواردی که دو مصحح نتوانستند به یک نظر مشترک دست یابند، مورد با فرد سومی که او هم دارای مدرک دکتری زبان بود مطرح شد و نظر اکثریت به عنوان تصمیم درست ثبت گردید. در مرحله‌ی بعد، داده‌ها وارد نرم‌افزار اکسل شد و از آن طریق به SPSS نسخه‌ی ۱۸ منتقل گردید. در تهیه‌ی گزارش‌ها، تحلیل‌ها و جداول بسته به مورد از نرم‌افزارهای فوق استفاده شد.

۶.۳ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

با توجه به این که پژوهش حاضر، پژوهشی توصیفی-تحلیلی است و هدف اساسی تعیین وضعیت چکیده‌نویسی در هر مجله به تفکیک بوده است، اطلاعات بدست‌آمده در قالب نمودار و جداول فراوانی پردازش و گزارش می‌گردد. خطاهای موجود در هر مجله به تفکیک گزارش خواهد شد و شایع‌ترین خطاهای موجود در کل داده‌های مورد بررسی نیز مشخص خواهد گردید. ضمناً، در این پژوهش از روش مقایسه‌ای نیز استفاده خواهد شد بدین معنی که چکیده‌نویسی در هر مجله با دستورالعمل تدوین مقاله در همان مجله مقایسه می‌شود و انطباق و یا عدم انطباق آن مورد بحث قرار خواهد گرفت. همچنین، در همین بحث شیوه‌ی چکیده‌نویسی در هر مجله با برخی از معیارهای محتوایی و نحوه‌ی آرایه‌ی چکیده‌ی مندرج در استاندارد ایزو ۲۱۴ مقایسه خواهد گردید و نتیجه جهت مشخص ساختن منطبق بودن و یا نبودن چکیده‌نویسی در هر مجله با این استاندارد، گزارش خواهد شد. البته، هدف اخیر هدف

فرعی پژوهش حاضر است و از این رو به اختصار به آن پرداخته خواهد شد.

۷.۳ خلاصه

این فصل با معرفی همکاران پژوهش که در گردآوری داده‌ها و تصحیح چکیده‌ها مشارکت داشتند، آغاز گردید. سپس، داده‌های تحقیق معرفی شد و پس از آن ابزار پژوهش معرفی گردید. در بخش بعدی، روش انجام کار و نهایتاً روش تجزیه و تحلیل داده‌ها تشریح شد.

فصل چهارم
تجزیه و تحلیل داده‌ها

۰.۴ اجزای فصل

در این قسمت تلاش می‌شود با استفاده از داده‌های به دست آمده، برای هر یک از پنج سوال پژوهش پاسخ مناسبی ارائه شود. برای سهولت بحث، هر سوال در ادامه تکرار خواهد شد و ذیل هر سوال تمام تحلیل‌های مربوطه ارائه خواهد گردید.

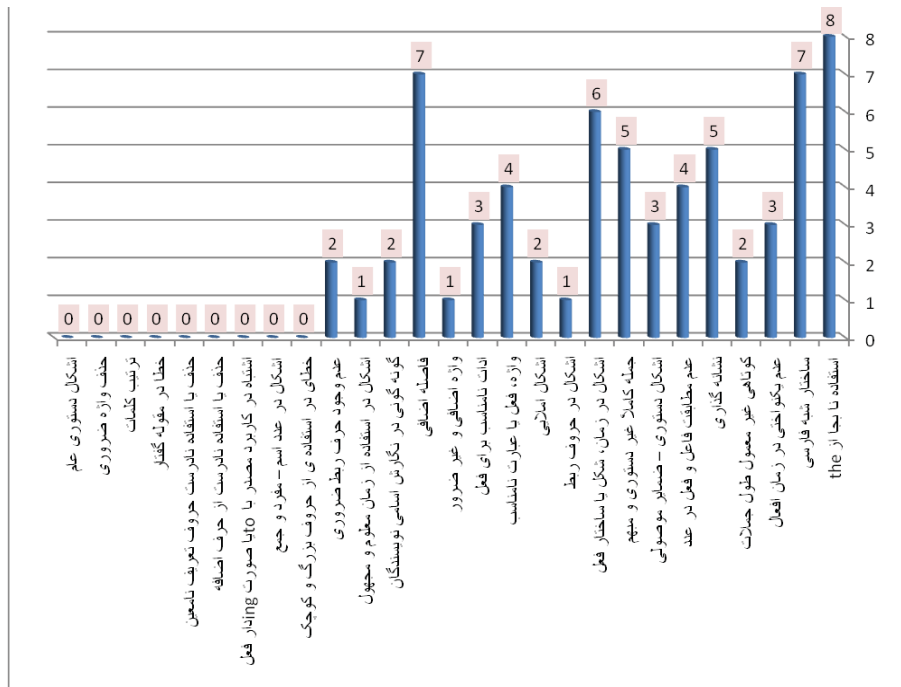
۱.۴ سوال یک: آیا در چکیده‌های انگلیسی مجلات فارسی علمی-پژوهشی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) اشکالات زبانی (واژگانی،

دستوری و تایپی) وجود دارد؟

برای پاسخ دادن به این سوال یک شماره از هر یک از ۲۴ مجله‌ی مورد بررسی (مربوط به سال ۱۳۹۰ و از شماره‌های موجود در مرکز منطقه‌ای) انتخاب گردید. سپس، از چکیده‌های فارسی و انگلیسی و نیز شیوه‌نامه‌ی نگارش مقاله روگرفت تهیه شد. در مرحله‌ی بعد، چکیده‌های انگلیسی از نظر صحت زبانی مورد بررسی و بازبینی قرار گرفت و اشکالات مشاهده شده استخراج و ضبط شد. این داده‌ها سپس در نرم‌افزار اکسل و SPSS درون‌داد گردید و نتایج تحلیل در قالب جداول و نمودارهای توصیفی ارائه شد. در ادامه، خطاهای استخراج شده از هر مجله به تفکیک نوع خطا تشریح خواهد گردید:

۱- مجله‌ی پترولوژی

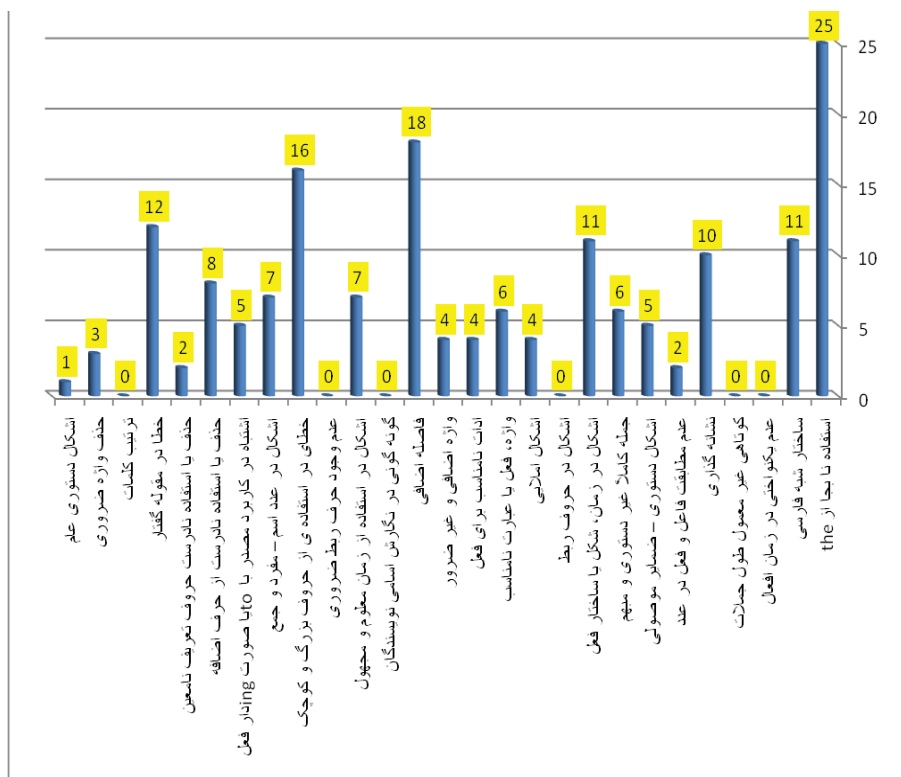

نمودار ۱: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی پترولوژی (۶۶ مورد خطا)

نمودار ۱ خطاهای موجود در مجله‌ی پترولوژی را به تصویر می‌کشد. یافته‌ها حاکی از آن است که در این مجله در مجموع ۱۸ نوع خطا وجود دارد که از فراوانی بین ۱ تا ۸ برخوردارند. در ضمن، تعداد خطاها در این شماره از مجله بالغ بر ۶۶ مورد بوده است. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the (۸ مورد) به عنوان فراوان‌ترین نوع خطا شناخته شد. این خطا در مجموع ۱۲/۱۲٪ از کل خطاهای موجود در این مجله را تشکیل می‌دهد. ساختار شبه‌فارسی و فاصله‌ی اضافی هر یک با ۷ مورد دومین خطای رایج در این مجله‌اند. اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل نیز با فراوانی ۶ به عنوان سومین خطای شایع در این مجله محسوب می‌گردد. اشکال در حروف ربط و واژه‌ی اضافی و غیر ضرور و اشکال در استفاده‌ی از زمان معلوم و مجهول هر کدام با

فراوانی ۱ نادرترین انواع خطا در این مجله می‌باشند. در این شماره از مجله، در مجموع ۵ جمله‌ی کاملاً غیردستوری نیز وجود دارد. با توجه به این که ۷ چکیده در این مجله مورد بررسی قرار گرفت، در هر چکیده به طور متوسط حدود ۱۰ خطا وجود دارد که نشان می‌دهد دست‌اندرکاران مجله لازم است به ارتقاء کیفیت نگارش انگلیسی در چکیده‌ها توجه خاصی داشته باشند و با استفاده از متخصصان زبانی و ویراستاران کیفیت زبانی چکیده‌های انگلیسی را ارتقاء دهند.

۲- مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی

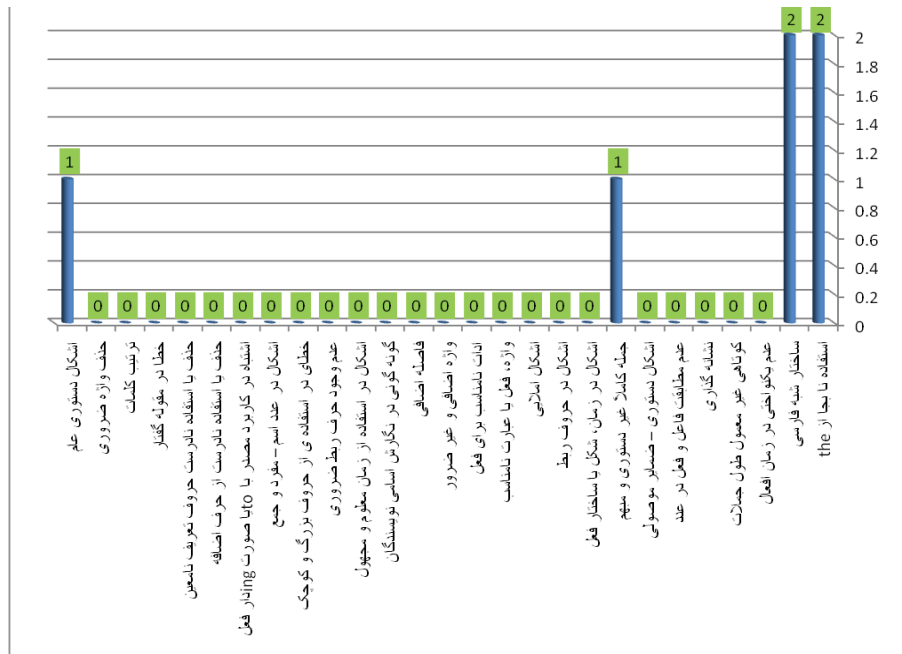

نمودار ۲: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی

(۱۶۷ مورد خطا)

نمودار ۲ خطاهای موجود در مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی را نشان می‌دهد. یافته‌ها حاکی از آن است که در چکیده‌های انگلیسی این مجله در مجموع ۲۱ نوع خطا وجود دارد که از فراوانی معادل ۱ تا ۲۵ برخوردار بوده‌اند. همچنین، تعداد خطاها در این شماره از مجله در مجموع بالغ بر ۱۶۷ مورد بوده است. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the (۲۵ مورد) فراوان‌ترین نوع خطا است. این خطا در مجموع ۱۴/۹۷٪ از کل خطاهای موجود در این مجله را تشکیل می‌دهد. فاصله‌ی اضافی با ۱۸ مورد دومین خطای رایج در این مجله است. خطای در استفاده از حروف بزرگ و کوچک (۱۶ مورد) سومین نوع خطای رایج در این مجله می‌باشد. اشکال دستوری عام (۱ مورد)، خطاهای عدم مطابقت فاعل و فعل در عدد و نیز حذف یا استفاده‌ی نادرست از حروف اضافه (هر کدام با ۲ مورد) در داده‌های بدست آمده از این مجله دارای کمترین فراوانی بوده‌اند. در این شماره از مجله، در مجموع ۶ جمله‌ی کاملاً غیردستوری و یا مبهم نیز به چشم می‌خورد. با توجه به این که ۱۳ چکیده در این مجله مورد بررسی قرار گرفت، در هر چکیده به طور متوسط حدود ۱۳ خطا وجود دارد که نشان می‌دهد دست‌اندرکاران مجله لازم است به ارتقاء کیفیت نگارش انگلیسی در چکیده‌ها توجهی خاص داشته باشند.

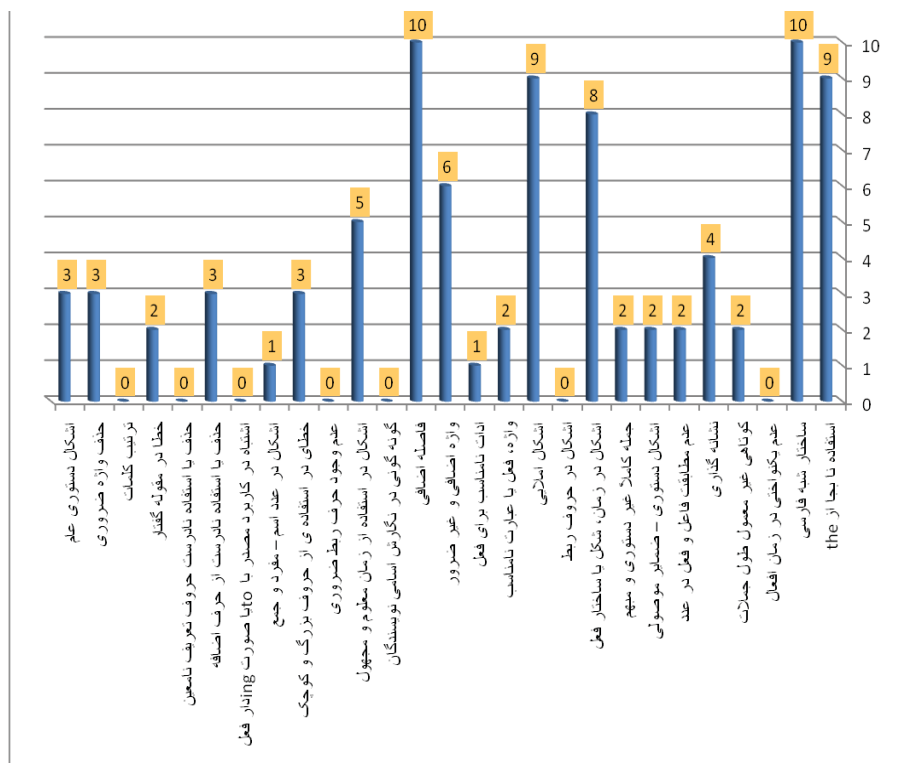
۳- مجله‌ی ایمنی زیستی

نمودار ۳: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی ایمنی زیستی (۶ مورد خطا)

در نمودار ۳ خطاهای موجود در مجله‌ی ایمنی زیستی نشان داده شده است. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که در این مجله در مجموع ۴ نوع خطا وجود دارد و تعداد خطاها در مجموع تنها ۶ مورد می‌باشد. در این میان، استفاده‌ی نایب از حرف تعریف معین the و ساختار شبه‌فارسی (هر کدام با فراوانی ۲) فراوان‌ترین نوع خطا محسوب می‌گردد و اشکال دستوری عام و جملات کاملاً غیردستوری و مبهم هر کدام با فراوانی ۱ در مکان دوم قرار می‌گیرند. با توجه به این که ۱۰ چکیده در این مجله مورد بررسی قرار گرفت در هر چکیده به طور متوسط کمتر از ۱ خطا وجود داشته است که نشان می‌دهد این مجله از نظر کیفیت نگارش چکیده‌ی انگلیسی در وضعیت خوبی قرار دارد.

۴- مجله‌ی سلول و بافت

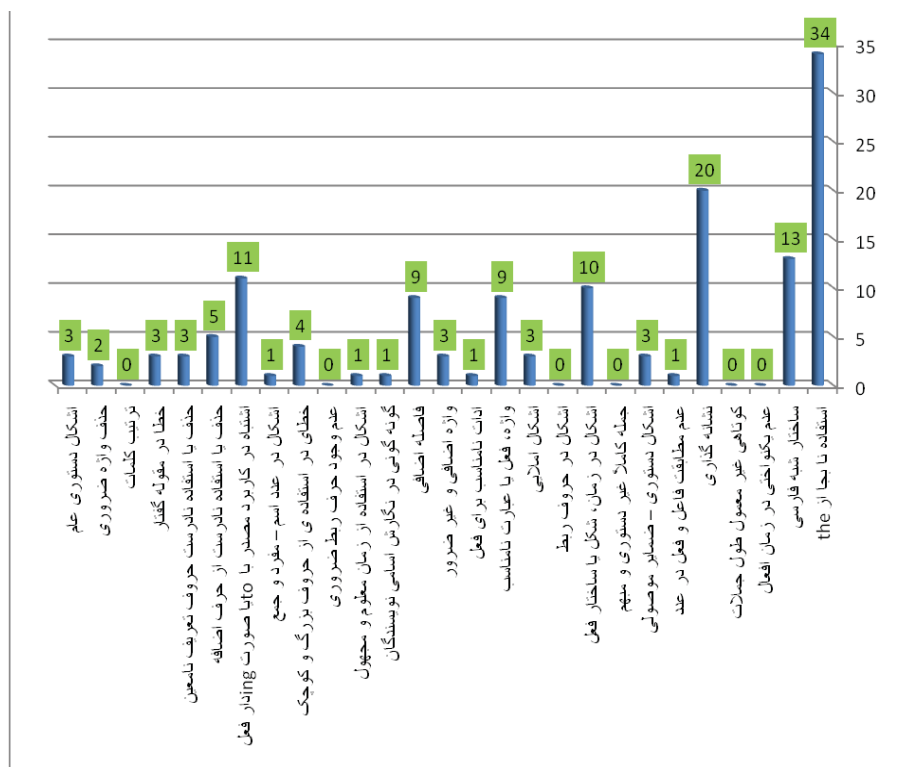

نمودار ۴: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی سلول و بافت (۸۷ مورد خطا)

نمودار ۴ خطاهای موجود در مجله‌ی سلول و بافت را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در چکیده‌های این شماره از مجله در مجموع ۲۰ نوع خطا وجود دارد که تعداد آن‌ها بین ۱ تا ۱۰ متغیر بوده است. تعداد خطاها در این شماره از مجله در مجموع به ۸۷ مورد می‌رسد. در این میان، ساختار شبه‌فارسی و فاصله‌ی اضافی مشترکاً با فراوانی ۱۰ فراوان‌ترین نوع خطا در این مجله می‌باشند. این دو خطا در مجموع ۲۲/۹۸ درصد از کل خطاهای موجود در این مجله را به خود اختصاص داده‌اند. استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the و اشکال املائی نیز هر کدام با فراوانی ۹ در مکان دوم قرار دارند. به

همین ترتیب، اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل با فراوانی ۸ در مکان سوم قرار می‌گیرد. بر اساس تحلیل‌های انجام شده، اشکال در عدد اسم (مفرد و جمع بودن) و استفاده‌ی از ادات نامناسب برای فعل هر کدام با فراوانی ۱ از نادرترین خطاهای موجود در این مجله بوده‌اند. در این مجله دو جمله‌ی کاملاً غیردستوری و مبهم نیز به چشم می‌خورد. با توجه به این که ۷ چکیده در این مجله مورد بررسی قرار گرفت، در هر چکیده به طور متوسط حدود ۱۲ خطا وجود داشته است که نشان می‌دهد دست‌اندرکاران مجله باید به ارتقاء کیفیت نگارش انگلیسی در چکیده‌ها توجه خاصی داشته باشند.

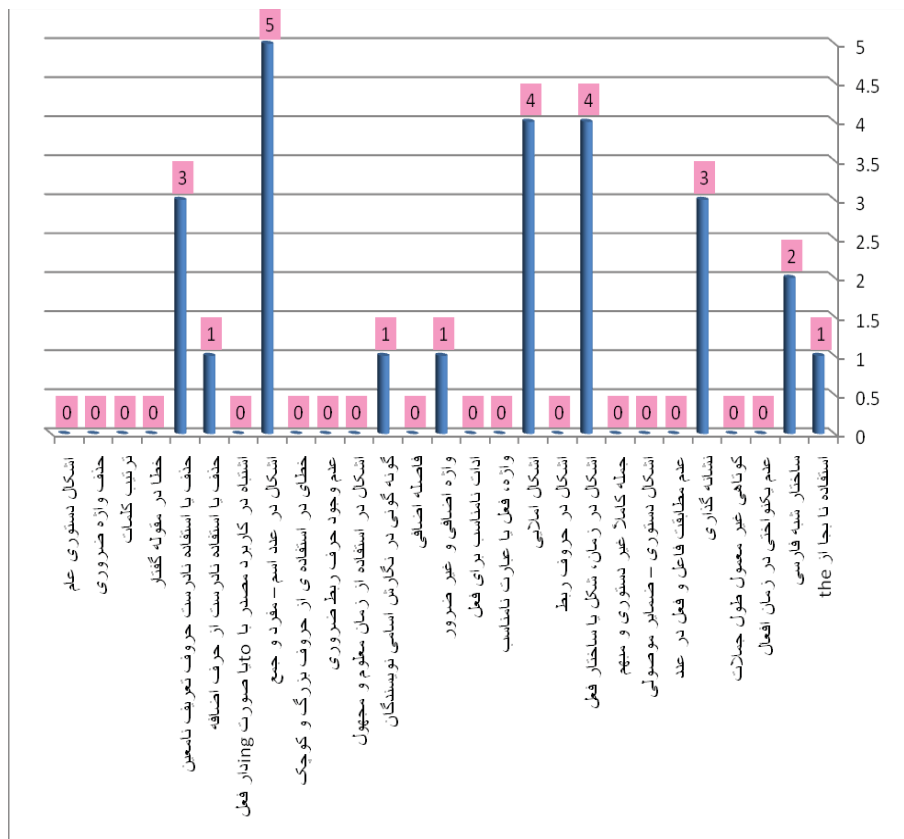
۵- مجله‌ی فیزیک زمین و فضا

نمودار ۵: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی فیزیک زمین و فضا (۱۴۰ مورد خطا)

نمودار ۵ خطاهای موجود در مجله‌ی فیزیک زمین و فضا را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۲۱ نوع خطا رخ داده است که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۳۴ متغیر است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز بالغ بر ۱۴۰ مورد می‌باشد. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the (۳۴ مورد) عنوان فراوان‌ترین نوع خطا را در این مجله از آن خود کرده است. اشکال در نشانه‌گذاری با فراوانی ۲۰ مکان دوم را به خود اختصاص داده و سرانجام ساختار شبه‌فارسی با فراوانی ۱۳ در جایگاه سوم قرار گرفته است. عدم مطابقت فاعل و فعل در عدد، ادات نامناسب برای فعل، گونه‌گونی در نگارش اسامی نویسندگان، اشکال در استفاده‌ی از زمان معلوم و مجهول و سرانجام اشکال در عدد اسم (مفرد و جمع بودن) هر کدام با فراوانی ۱ نادرترین نوع خطای موجود در این مجله بوده‌اند. با توجه به این که ۱۳ چکیده در این مجله مورد بررسی قرار گرفت در هر چکیده به طور متوسط حدود ۱۱ خطا وجود داشته است که نشان می‌دهد دست‌اندرکاران مجله لازم است به ارتقاء کیفیت نگارش انگلیسی در چکیده‌ها توجه خاصی داشته باشند.

۶- مجله‌ی چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی

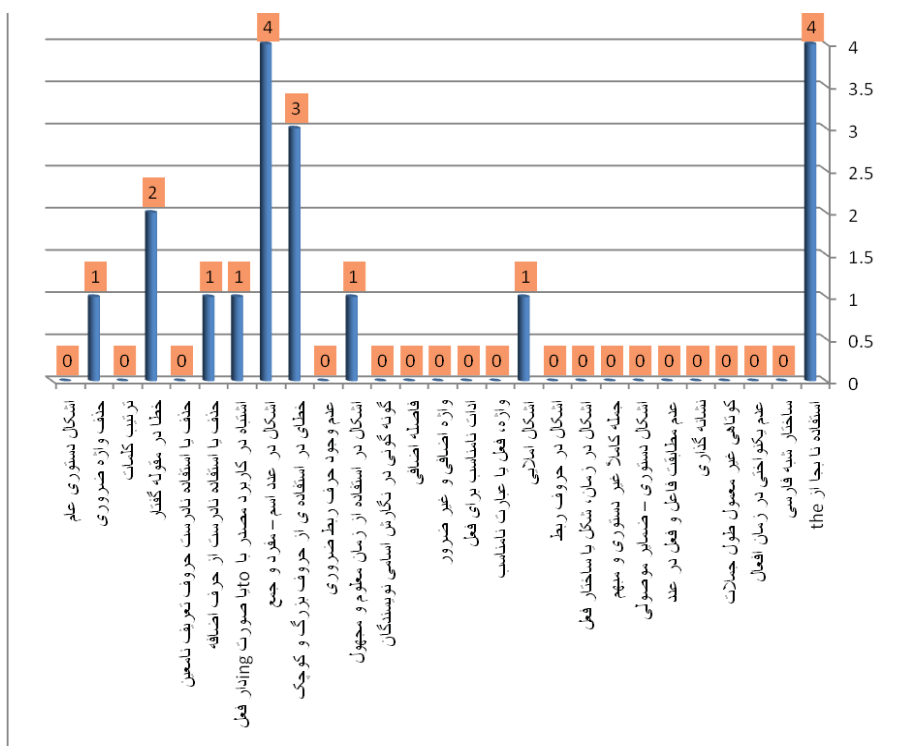
نمودار ۶: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی

(۲۵ مورد خطا)

نمودار ۶ خطاهای موجود در مجله‌ی چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی را نشان می‌دهد. تحلیل‌ها نشان می‌دهد که در این مجله در مجموع ۱۰ نوع خطا وجود دارد که فراوانی آن‌ها بین ۱ تا ۵ متغیر است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز بالغ بر ۲۵ مورد می‌باشد. در این میان، اشکال در عدد اسم (مفرد و جمع بودن) با فراوانی ۵ فراوان‌ترین نوع خطا می‌باشد. اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل و نیز اشکال املائی

هر کدام با فراوانی ۴ مشترکاً در مکان دوم قرار دارند. خطای در نشانه‌گذاری و حذف یا استفاده‌ی نادرست از حروف تعریف نامعین هر کدام با فراوانی ۳ مشترکاً در مکان سوم جای می‌گیرند. با توجه به این که ۸ چکیده در این مجله مورد بررسی قرار گرفت در هر چکیده به طور متوسط حدود ۳ خطا وجود داشته است که نشان می‌دهد از نظر نگارش انگلیسی این مجله در وضعیت نسبتاً متوسطی قرار دارد.

۷- مجله‌ی تاکسونومی و بیوسیستماتیک

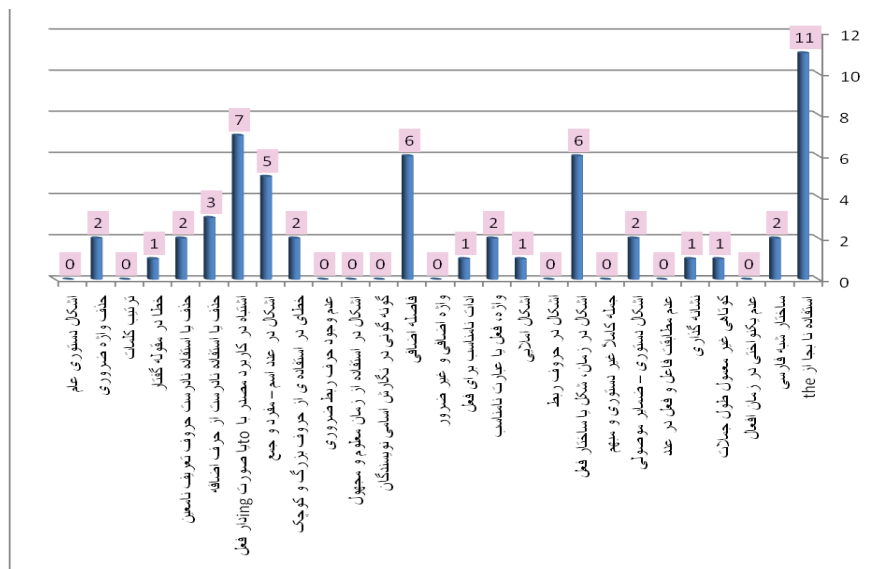

نمودار ۷: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی تاکسونومی و بیوسیستماتیک

(۱۸ مورد خطا)

نمودار ۷ خطاهای موجود در مجله‌ی تاکسونومی و بیوسیستماتیک را به تصویر می‌کشد. طبق یافته‌ها در این مجله، در مجموع ۹ نوع خطای زبانی اتفاق افتاده که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۴ متغیر می‌باشد. تعداد کل خطاها در این مجله نیز بالغ بر ۱۸ مورد بوده است. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the و اشکال در عدد اسم (مفرد و جمع بودن) مشترکاً با ۴ مورد فراوان‌ترین نوع خطا در این مجله بوده‌اند. خطای در استفاده‌ی از حروف کوچک و بزرگ (۳ مورد) رتبه دوم را کسب نموده و خطای در مقوله‌ی گفتار (۲ مورد) در مکان سوم قرار گرفته است. در این مجله در مجموع ۷ چکیده بررسی شد و در هر چکیده کمتر از ۳ خطا وجود دارد. این مجله از نظر شیوه و کیفیت نگارش انگلیسی از وضعیت متوسطی برخوردار است. سه نوع خطا (استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the، اشکال در عدد اسم - مفرد و جمع بودن - و خطای در استفاده‌ی از حروف کوچک و بزرگ) بیش از ۵۰ درصد کل خطاهای موجود در این مجله را تشکیل می‌دهد.

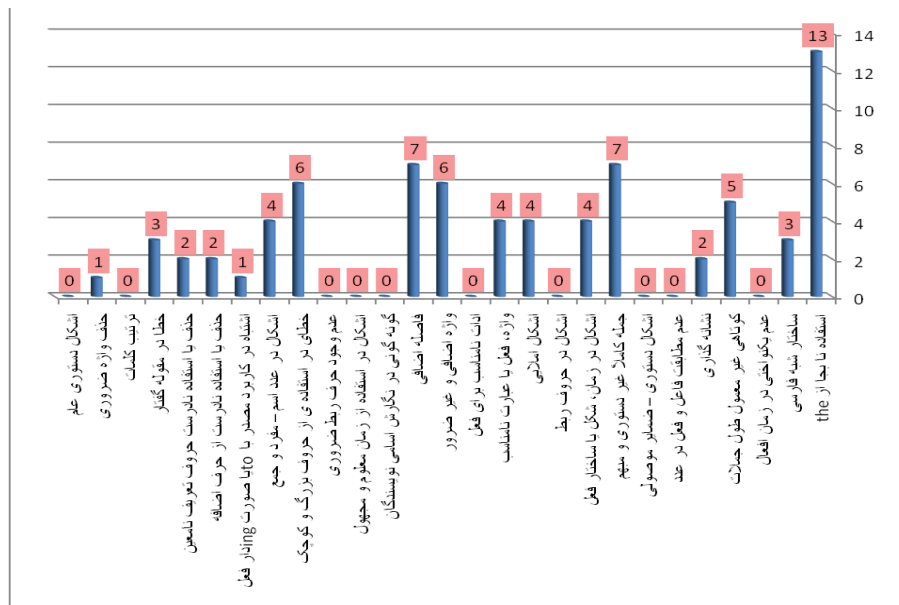
۸- مجله‌ی ژئوفیزیک ایران

نمودار ۸: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی ژئوفیزیک ایران (۵۵ مورد خطا)

نمودار ۸ خطاهای موجود در مجله‌ی ژئوفیزیک ایران را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله، در کل ۱۷ نوع خطا به چشم می‌خورد که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۱۱ متغیر است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز بالغ بر ۵۵ مورد می‌باشد. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the (۱۱ مورد) فراوان‌ترین خطای موجود در این مجله می‌باشد. اشتباه در کاربرد مصدر با to یا صورت ing دار فعل (با فراوانی ۷) در جایگاه دوم قرار می‌گیرد و فاصله‌ی اضافی و نیز اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل هر کدام با فراوانی ۶ به صورت مشترک در جایگاه سوم قرار می‌گیرند. در این شماره از مجله، روی هم ۱۰ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده حدود ۶ خطا وجود داشت. تعداد زیاد خطاها موید این نکته است که مسئولان این مجله باید برای ارتقاء کیفیت نگارش انگلیسی چکیده‌ها تدبیری بایسته بیاندیشند.

۹- مجله‌ی زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته

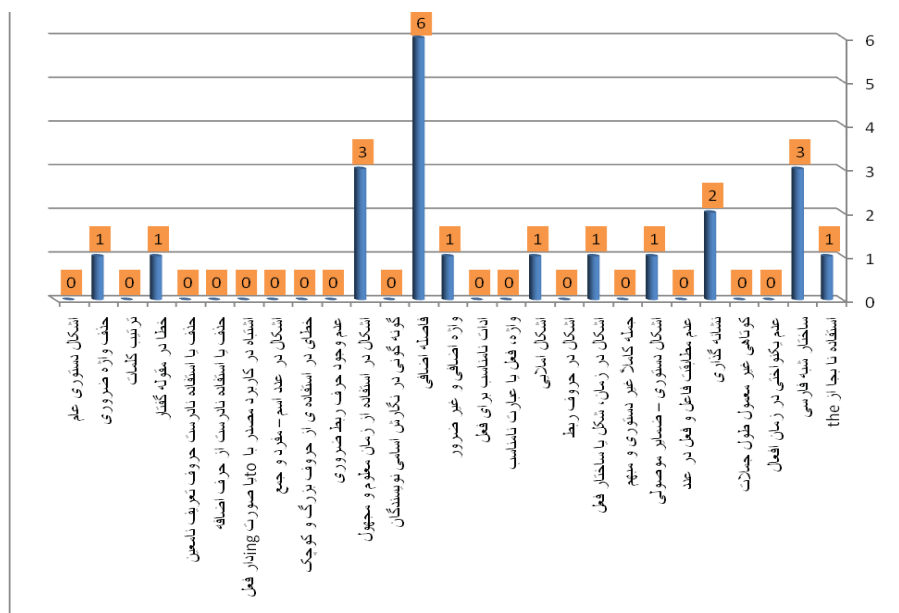

نمودار ۹: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته

(۷۴ مورد خطا)

نمودار ۹ خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۱۷ نوع خطا وجود داشته است که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۱۳ متغیر بوده است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز بالغ بر ۷۴ مورد بوده است. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین (the ۱۳ مورد) به عنوان فراوان‌ترین خطای موجود در این مجله شناخته شد. جمله‌ی کاملاً غیردستوری و مبهم و فاصله‌ی اضافی هر کدام با فراوانی ۷ مشترکاً در جایگاه دوم قرار دارند و واژه‌ی اضافی و غیر ضرور و خطای در استفاده‌ی از حروف بزرگ و کوچک هر کدام با فراوانی ۶ مشترکاً سومین خطای غالب در این مجله محسوب می‌گردند. در این مجله نیز در مجموع ۱۰ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده حدود ۸ خطا وجود داشت. با توجه به تعداد بالای خطاهای موجود در این چکیده‌ها به نظر می‌رسد مسئولان مجله لازم است در این زمینه تدبیری عاجل بیاندیشند.

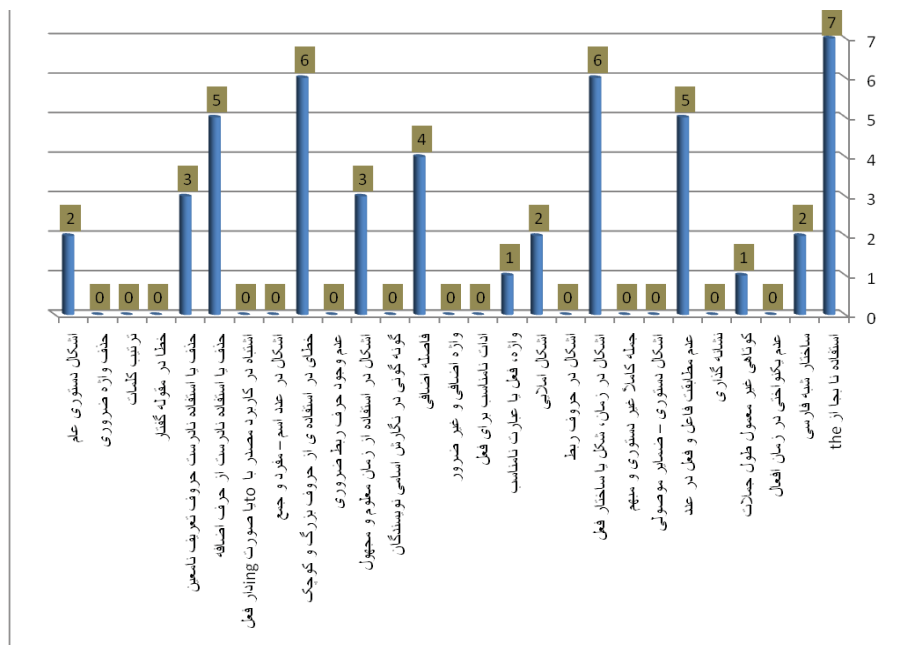
۱۰- مجله‌ی زمین‌شناسی ایران

نمودار ۱۰: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی ایران (۲۱ مورد خطا)

نمودار ۱۰ خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی ایران را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۱۱ نوع خطا وجود دارد که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۶ متغیر است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز بالغ بر ۲۱ مورد می‌باشد. در این میان، فاصله‌ی اضافی با فراوانی ۶ به عنوان رایج‌ترین نوع خطا در این مجله شناخته شد. ساختار شبه‌فارسی و اشکال در استفاده‌ی از زمان معلوم و مجهول هر کدام با فراوانی ۳ مشترکاً در جایگاه دوم قرار دارند. سرانجام، اشکال در نشانه‌گذاری با فراوانی ۳ در جایگاه سوم قرار دارد. در این مجله نیز در مجموع ۸ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده حدود ۳ خطا شناسایی گردید. این مجله نیز از نظر کیفیت نگارش انگلیسی از وضعیت چندان خوبی برخوردار نیست. در حقیقت، اشکالاتی وجود دارد و لازم است با اتخاذ تدابیر لازم در این زمینه اصلاحاتی انجام پذیرد.

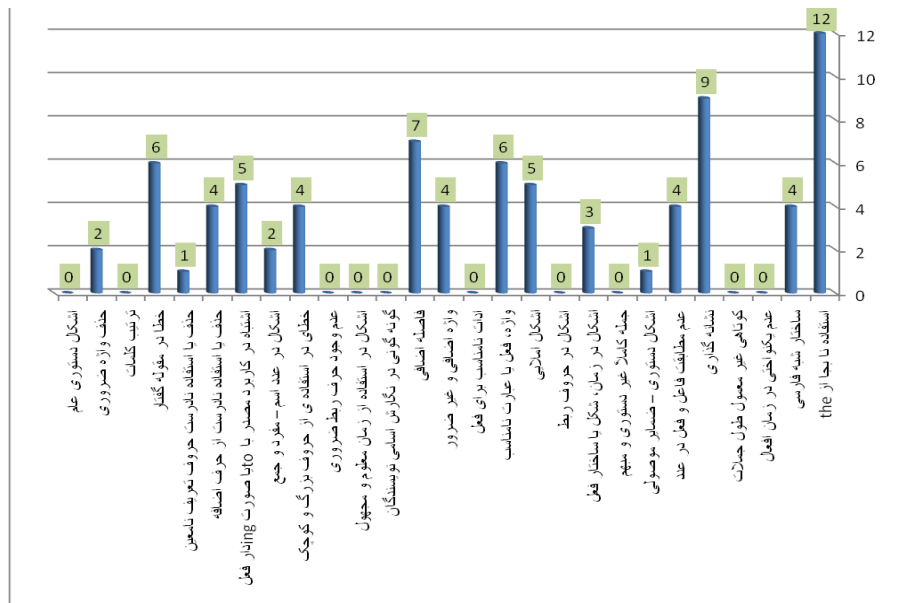
۱۱- مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی

نمودار ۱۱: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی (۴۷ مورد خطا)

نمودار ۱۱ خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۱۳ نوع خطا وجود دارد که فراوانی آن‌ها بین ۱ تا ۷ متغیر است. تعداد کل خطاها در این شماره از مجله نیز بالغ بر ۴۷ مورد می‌باشد. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the (۷ مورد) شایع‌ترین خطای موجود در این مجله است. پس از آن، اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل و خطای در استفاده‌ی از حروف کوچک و بزرگ هر کدام با فراوانی ۶ در جایگاه دوم قرار دارند و سرانجام عدم مطابقت فاعل و فعل در عدد با فراوانی ۵ در جایگاه سوم قرار می‌گیرد. در این مجله نیز در مجموع ۷ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده حدود ۷ خطا وجود داشت. بنابراین، این مجله از نظر کیفیت نگارش انگلیسی در وضعیت خوبی قرار ندارد و باید در این زمینه اقداماتی عاجل و درمانی به انجام برسد.

۱۲- مجله‌ی علوم و تکنولوژی محیط‌زیست

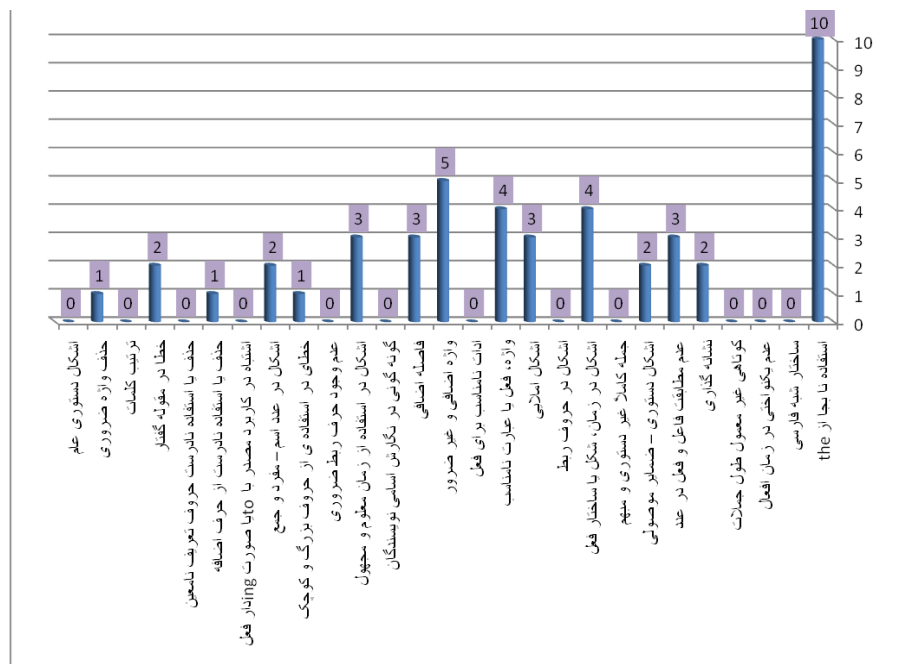

نمودار ۱۲: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم و تکنولوژی محیط‌زیست

(۷۹ مورد خطا)

نمودار ۱۲ خطاهای موجود در مجله‌ی علوم و تکنولوژی محیط‌زیست را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۱۷ نوع خطا وجود دارد که فراوانی آن‌ها بین ۱ تا ۱۲ متغیر است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز بالغ بر ۷۹ مورد می‌باشد. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the با فراوانی ۱۲ به عنوان رایج‌ترین نوع خطا شناخته شد و این در حالی است که خطای در نشانه‌گذاری با فراوانی ۹ در جایگاه بعدی قرار دارد. سرانجام، فاصله‌ی اضافی با فراوانی ۷ به عنوان سومین خطای رایج در این مجله ثبت گردیده است. در این مجله نیز در مجموع ۸ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده حدود ۱۰ خطا وجود دارد. کیفیت نگارش انگلیسی در این مجله رضایت‌بخش نیست و لازم است با مشارکت نیروهای متخصص زبان، کیفیت نگارش انگلیسی چکیده‌ها ارتقاء یابد.

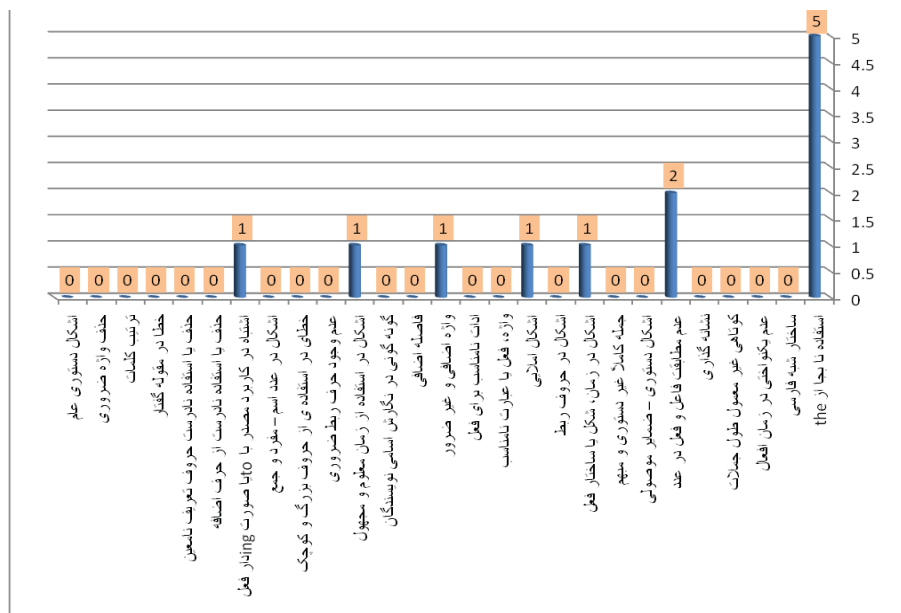
۱۳- مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی

نمودار ۱۳: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی (۶ مورد خطا)

نمودار ۱۳ خطاهای موجود در مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی را نشان می‌دهد. پس از انجام تحلیل خطاها در این مجله در مجموع ۱۵ نوع خطا شناسایی گردید که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۱۰ متغیر بوده است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز بالغ بر ۴۶ مورد بوده است. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the با فراوانی ۱۰ رایج‌ترین خطای شناخته شده در این مجله است و واژه‌ی اضافی و غیر ضرور (۵ مورد) از این نظر در جایگاه دوم قرار دارد. پس از آن، اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل و واژه، فعل یا عبارت نامناسب هر کدام با فراوانی ۴ مشترکاً در جایگاه سوم قرار می‌گیرند. در این مجله نیز در مجموع ۷ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده حدود ۷ خطا شناسایی شد. این مجله نیز از نظر کیفیت نگارش انگلیسی از وضعیت خوبی برخوردار نیست و لازم است با مشارکت نیروهای متخصص زبان، کیفیت نگارش انگلیسی چکیده‌ها به میزان قابل توجهی بهبود یابد.

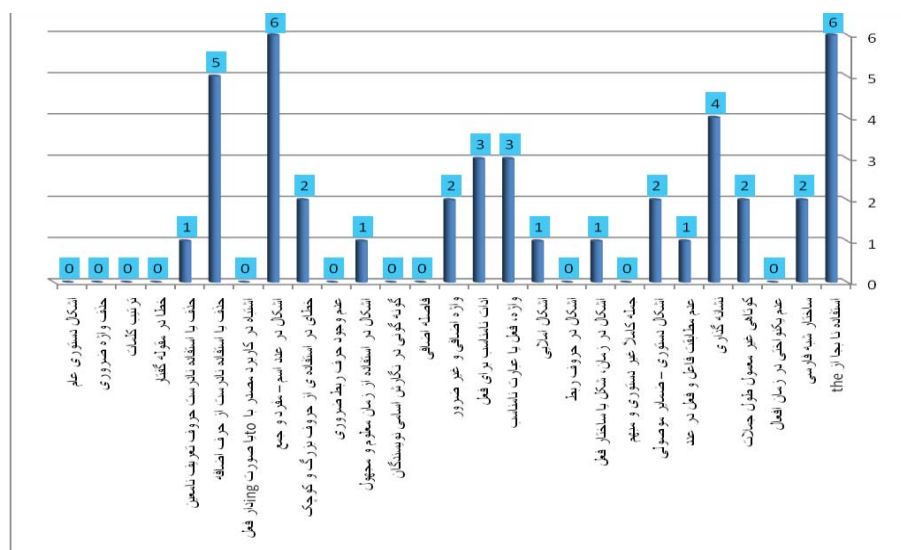
۱۴- مجله‌ی علوم و فنون هسته‌ای

نمودار ۱۴: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم و فنون هسته‌ای (۱۲ مورد خطا)

نمودار ۱۴ خطاهای موجود در مجله‌ی علوم و فنون هسته‌ای را نشان می‌دهد. در این مجله در مجموع ۷ نوع خطا شناسایی گردید که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۵ متغیر بوده است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز ۱۲ مورد بوده است. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the با فراوانی ۵ رایج‌ترین خطا محسوب می‌گردد و پس از آن، عدم مطابقت فاعل و فعل در عدد (۲ مورد) جایگاه دومین خطای رایج در این مجله را به خود اختصاص می‌دهد. اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل، اشکال املائی، واژه‌ی اضافی و غیر ضرور، اشکال در استفاده‌ی از زمان معلوم و مجهول و اشتباه در کاربرد مصدر با to یا صورت ing دار فعل هر کدام با فراوانی ۱ مشترکاً در جایگاه سوم قرار دارند. در این مجله نیز در مجموع ۸ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده کمتر از ۲ خطا وجود دارد. این مجله از نظر کیفیت نگارش انگلیسی از وضعیت نسبتاً خوبی برخوردار است و به نظر می‌رسد چکیده‌ها توسط نیروی متخصص ویرایش شده باشد.

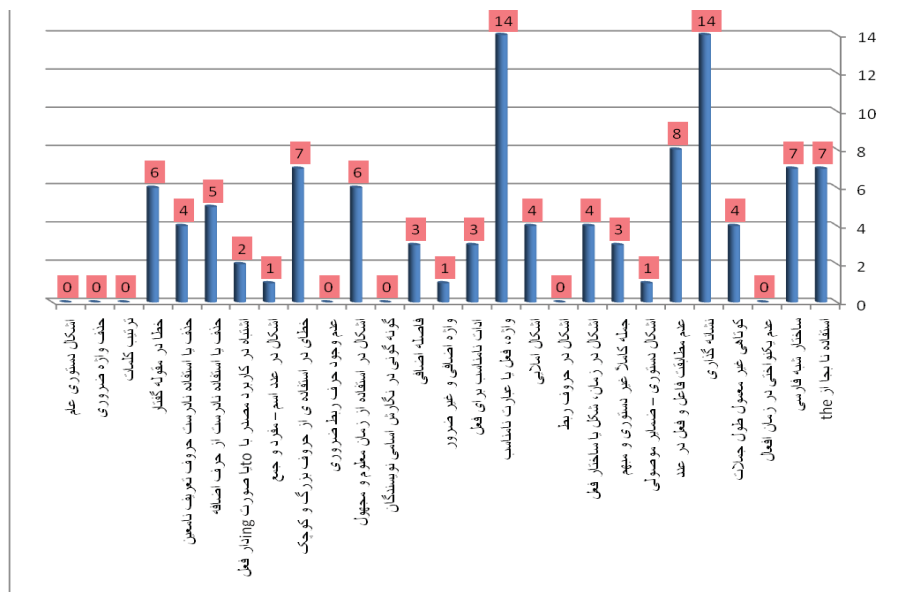
۱۵- مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی ایران

نمودار ۱۵: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی ایران (۴۲ مورد خطا)

نمودار ۱۵ خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی ایران را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۱۶ نوع خطا وجود دارد که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۶ متغیر است. تعداد کل خطاها در این شماره از مجله نیز ۴۲ مورد می‌باشد. در این میان، استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the و اشکال در عدد اسم (مفرد و جمع بودن) هر کدام با فراوانی ۶ مشترکاً به عنوان رایج‌ترین نوع خطا در این مجله شناخته شدند. حذف یا استفاده‌ی نادرست از حروف اضافه با فراوانی ۵ در جایگاه دوم قرار گرفت و اشکال در نشانه‌گذاری با فراوانی ۴ به عنوان سومین خطای رایج در این مجله شناخته شد. در این مجله، در مجموع ۷ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده به طور متوسط ۶ خطا شناسایی شد. این مجله از نظر کیفیت نگارش انگلیسی از وضعیت خوبی برخوردار نیست و لازم است با جذب نیروی متخصص زبان، نگارش انگلیسی چکیده‌ها ارتقاء یابد.

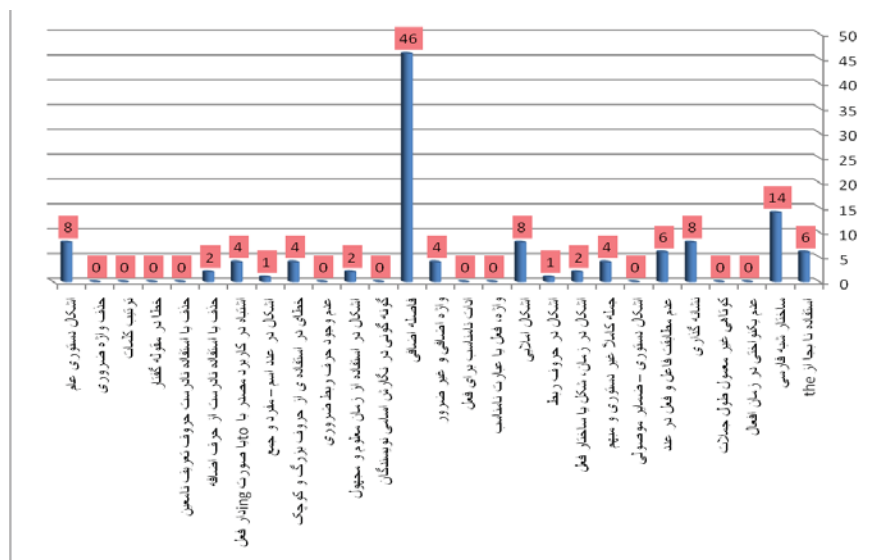
۱۶- مجله‌ی بلورشناسی و کانی‌شناسی

نمودار ۱۶: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی بلورشناسی و کانی‌شناسی (۱۰۴ مورد خطا)

نمودار ۱۶ خطاهای موجود در مجله‌ی بلورشناسی و کانی‌شناسی را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۲۰ نوع خطا وجود داشته است که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۱۴ متغیر بوده است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز ۱۰۴ مورد است. در این میان، اشکال در نشانه‌گذاری و واژه، فعل یا عبارت نامناسب هر کدام با فراوانی ۱۴ مشترکاً رایج‌ترین خطای موجود در این مجله می‌باشند. عدم مطابقت فاعل و فعل در عدد با فراوانی ۸ در جایگاه دوم قرار دارد و سرانجام استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the، ساختار شبه‌فارسی و خطای در استفاده‌ی از حروف بزرگ و کوچک هر کدام با فراوانی ۷ مشترکاً در جایگاه سوم قرار دارند. در این مجله در مجموع ۱۲ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده به طور متوسط حدود ۹ خطا موجود است. این مجله از نظر کیفیت نگارش انگلیسی از وضعیت خوبی برخوردار نیست و لازم است با جذب یا جلب مشارکت نیروی متخصص زبان، نگارش انگلیسی چکیده‌ها در این مجله به طرز موثری ارتقاء یابد.

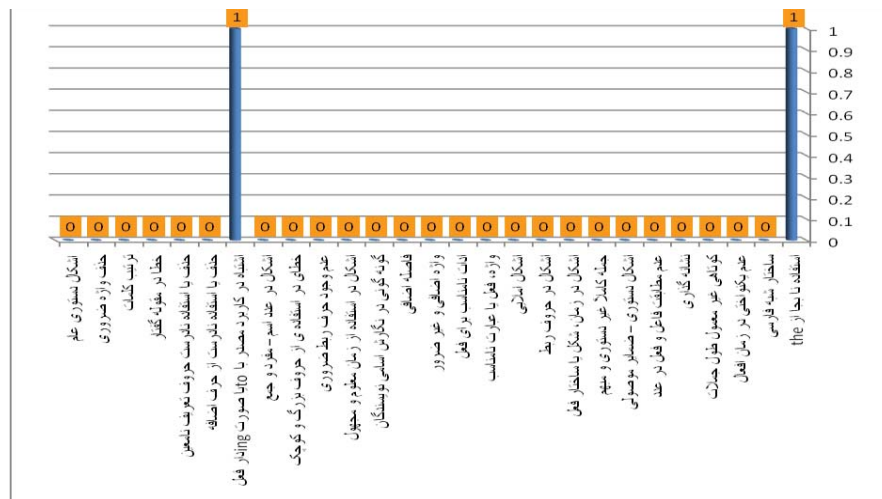
۱۷- مجله‌ی انسان و محیط‌زیست

نمودار ۱۷: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی انسان و محیط‌زیست (۱۲۰ مورد خطا)

نمودار ۱۷ خطاهای موجود در مجله‌ی انسان و محیط‌زیست را نشان می‌دهد. تحلیل داده‌ها نشان داد که در این شماره از مجله در مجموع ۱۶ نوع خطا وجود دارد که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۴۶ مورد متغیر است. تعداد کل خطاهای استخراج شده از این شماره از مجله نیز ۱۲۰ مورد می‌باشد. در این میان، فاصله‌ی اضافی با ۴۶ مورد به عنوان شایع‌ترین نوع خطای موجود در این مجله شناخته شد. این نوع خطا بیشتر خطای تایپی است که البته از مسئولیت ویراستار مجله نمی‌کاهد. ساختار شبه‌فارسی (۱۴ مورد) دومین خطای پر بسامد در چکیده‌های این مجله است و سرانجام اشکال در نشانه‌گذاری، اشکال املائی و اشکال دستوری عام هر کدام با فراوانی ۸ سومین خطای رایج در این مجله‌اند. در این مجله در مجموع ۸ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده به طور متوسط ۱۵ خطا مشاهده شد. این یافته مبین آن است که مجله‌ی حاضر از نظر کیفیت نگارش انگلیسی وضعیت مناسبی ندارد و لازم است مسئولان مربوطه با جذب یا جلب همکاری نیروی متخصص زبان و انجام اصلاحات دیگر کیفیت نگارش انگلیسی چکیده‌ها را ارتقاء بخشند.

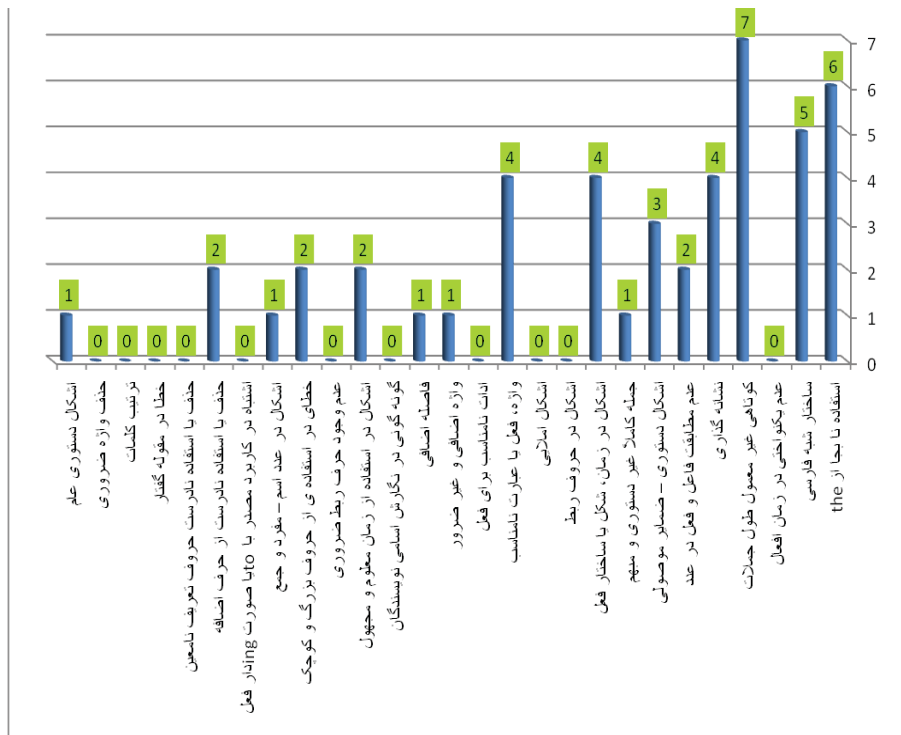
۱۸- مجله‌ی علوم محیطی

نمودار ۱۸: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی علوم محیطی (۲ مورد خطا)

نمودار ۱۸ خطاهای موجود در مجله‌ی علوم محیطی را نشان می‌دهد. بررسی‌ها نشان داد که در این مجله در مجموع تنها ۲ نوع خطا و هر کدام با فراوانی ۱ وجود دارد که عبارتند از: استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the و اشتباه در کاربرد مصدر با to یا صورت ing دار فعل. در این مجله نیز در مجموع ۸ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده کمتر از ۱ خطا وجود دارد. این مجله از نظر کیفیت نگارش انگلیسی دارای وضعیت بسیار خوبی است و می‌تواند برای مجلات دیگر به عنوان یک الگو عمل نماید.

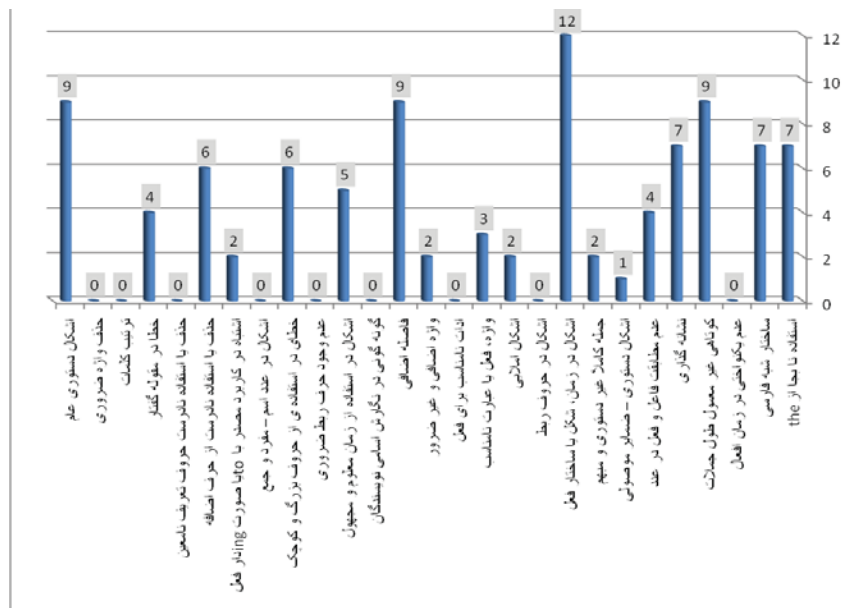
۱۹- مجله‌ی اقیانوس‌شناسی

نمودار ۱۹: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی اقیانوس‌شناسی (۶ مورد خطا)

نمودار ۱۹ خطاهای موجود در مجله اقیانوس‌شناسی را به تصویر کشیده است. تحلیل‌های بسامدی نشان داد که در این مجله در مجموع ۱۶ نوع خطا وجود دارد. در ضمن، فراوانی این خطاها از ۱ تا ۷ مورد متغیر می‌باشد. تعداد کل خطاها در این مجله نیز ۴۶ مورد است. در این میان، کوتاهی غیر معمول طول جملات به تبعیت از فارسی با فراوانی ۷ رایج‌ترین خطای موجود در این مجله است. پس از آن، استفاده نابجا از حرف تعریف معین the (۶ مورد) و ساختار شبه فارسی (۵ مورد) به ترتیب در جایگاه‌های دوم و سوم قرار دارند. در این مجله در مجموع ۷ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده به طور متوسط حدود ۷ خطا وجود دارد. این یافته نشان می‌دهد که مجله حاضر از نظر کیفیت نگارش انگلیسی در وضعیت مناسبی نیست و لازم است مسئولان مربوطه با انجام اقدامات درمانی از جمله جذب یا جلب همکاری نیروی متخصص زبان، کیفیت نگارش انگلیسی چکیده‌ها را بهبود بخشند.

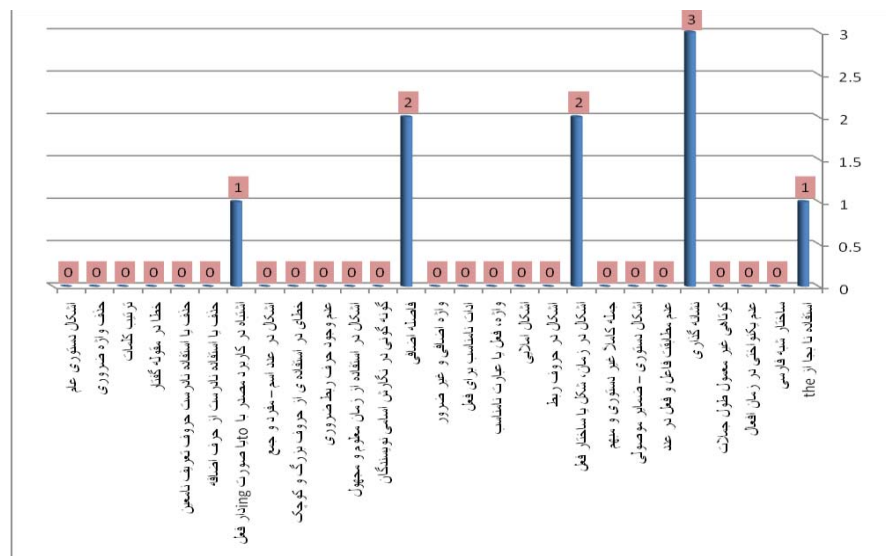
۲۰- مجله‌ی زیست‌شناسی ایران

نمودار ۲۰: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی ایران (۹۷ مورد خطا)

نمودار ۲۰ خطاهای موجود در مجله‌ی زیست‌شناسی ایران را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۱۸ نوع خطا وجود دارد که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۱۲ متغیر است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز بالغ بر ۹۷ مورد می‌باشد. در این میان، اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل با فراوانی ۱۲ رایج‌ترین خطای موجود در این مجله بوده است. پس از آن کوتاهی غیر معمول طول جملات، فاصله‌ی اضافی و اشکال دستوری عام هر کدام با فراوانی ۹ در مکان دوم قرار دارند. استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the، ساختار شبه فارسی و اشکال در نشانه‌گذاری هر کدام با فراوانی ۷ مشترکاً سومین خطای رایج در این مجله می‌باشند. در این مجله در مجموع ۱۳ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده به طور متوسط حدود ۸ خطا وجود دارد. این یافته نشان می‌دهد که مجله حاضر از نظر کیفیت نگارش انگلیسی در وضعیت مناسبی قرار ندارد و لازم است مسئولان مربوطه با جذب نیروی زبان و متخصص، کیفیت نگارش انگلیسی چکیده‌ها را به طرز موثری ارتقاء دهند.

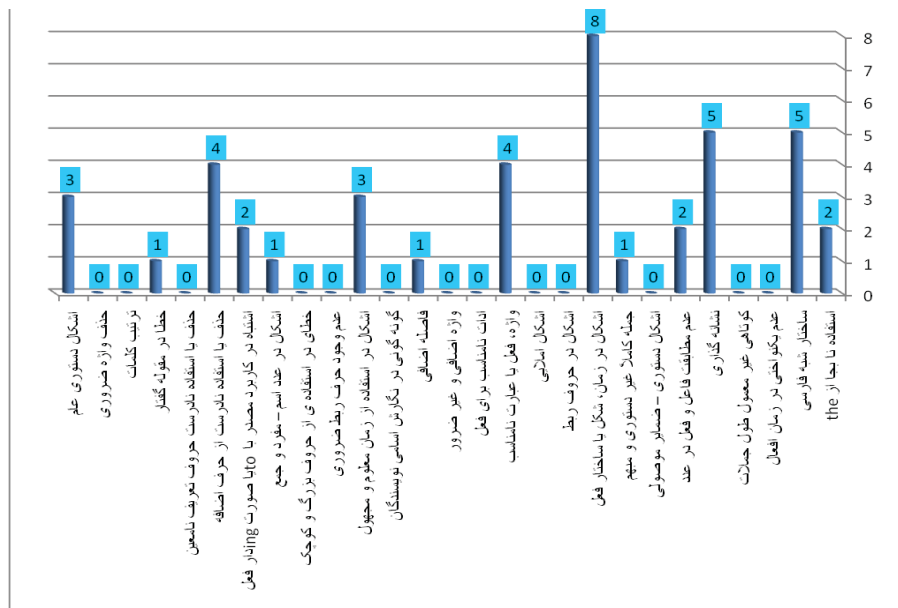
۲۱- مجله‌ی پژوهش فیزیک

نمودار ۲۱: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی پژوهش فیزیک (۹ مورد خطا)

نمودار ۲۱ خطاهای موجود در مجله‌ی پژوهش فیزیک را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۵ نوع خطا وجود داشته است که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۳ مورد متغیر بوده است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز ۹ مورد بوده است. در این میان، اشکال در نشانه‌گذاری با فراوانی ۳ فراوان‌ترین نوع خطای موجود در این مجله بوده است. اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل و نیز فاصله‌ی اضافی هر کدام با فراوانی ۲ مشترکاً در جایگاه دوم قرار دارند و سرانجام استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the و نیز اشتباه در استفاده‌ی از مصدر با to یا صورت ing دار فعل هر کدام با فراوانی ۱ در جایگاه سوم قرار دارند. در این مجله در مجموع ۱۵ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده به طور متوسط کمتر از ۱ خطا وجود دارد. این یافته نشان می‌دهد که مجله‌ی حاضر از نظر کیفیت نگارش انگلیسی وضعیت خوبی دارد هرچند هنوز برای ارتقاء کیفیت جای کافی وجود دارد.

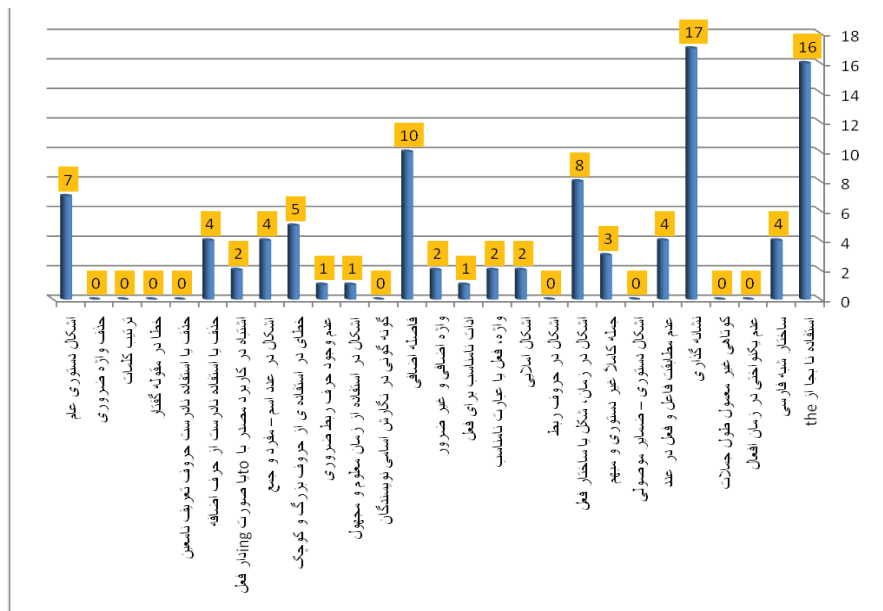
۲۲- مجله‌ی رخساره‌های رسوبی

نمودار ۲۲: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی رخساره‌های رسوبی (۴۲ مورد خطا)

نمودار ۲۲ خطاهای موجود در مجله‌ی رخساره‌های رسوبی را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۱۴ نوع خطا وجود داشته است که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۸ مورد متغیر بوده است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز ۴۲ مورد بوده است. در این میان، اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل با ۸ مورد فراوان‌ترین خطای موجود در مجله‌ی حاضر است. پس از آن ساختار شبه‌فارسی و خطای در نشانه‌گذاری هر کدام با فراوانی ۵ دومین خطای شایع در این مجله می‌باشند. سر انجام، واژه، فعل یا عبارت نامناسب و حذف یا استفاده‌ی نادرست از حرف اضافه هر کدام با فراوانی ۴ در جایگاه سوم قرار دارند. در این مجله در مجموع ۸ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده به طور متوسط حدود ۵ خطا شناسایی شد. این یافته نشان می‌دهد که مجله‌ی حاضر از نظر کیفیت نگارش انگلیسی وضعیت خوبی ندارد و لازم است با اتخاذ تدابیر لازم کیفیت نگارش انگلیسی در چکیده‌ها ارتقاء یابد.

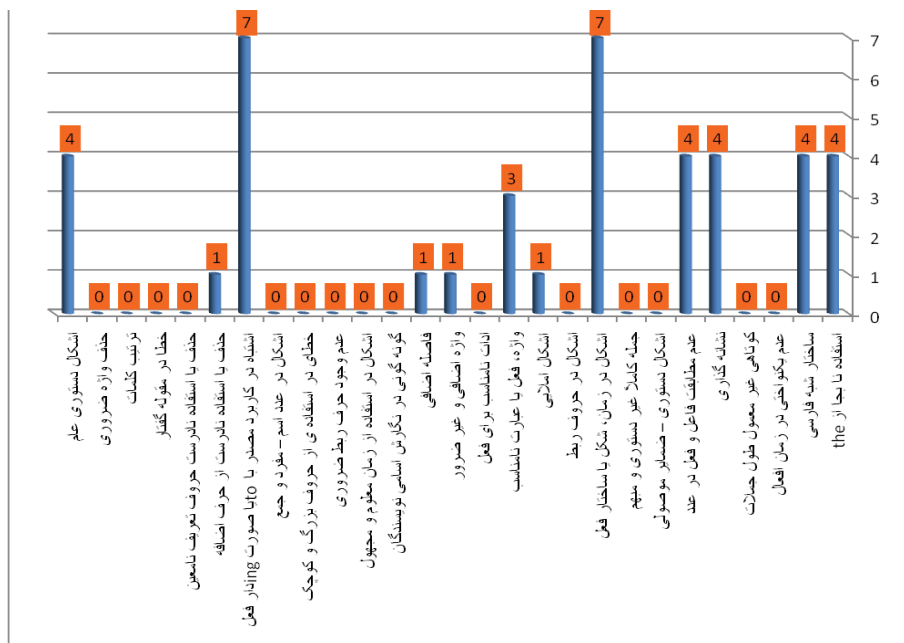
۲۳ - مجله‌ی پژوهش‌های محیط‌زیست

نمودار ۲۳: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی پژوهش‌های محیط‌زیست (۹۳ مورد خطا)

نمودار ۲۳ خطاهای موجود در مجله‌ی پژوهش‌های محیط‌زیست را نشان می‌دهد. طبق یافته‌ها در این مجله در مجموع ۱۸ نوع خطا وجود داشته است که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۱۷ مورد متغیر بوده است. تعداد کل خطاها در این مجله نیز ۹۳ مورد بوده است. در این میان، اشکال در نشانه‌گذاری با فراوانی ۱۷ شایع‌ترین خطای شناسایی شده در این مجله است. پس از آن استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the با ۱۶ مورد و فاصله‌ی اضافی با ۱۰ مورد به ترتیب دومین و سومین خطای رایج در این مجله می‌باشند. در این مجله در مجموع ۹ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده به طور متوسط حدود ۱۰ خطا وجود دارد. این یافته نشان می‌دهد که مجله‌ی حاضر از نظر کیفیت نگارش انگلیسی وضعیت خوبی ندارد و لازم است با اتخاذ تدابیر لازم کیفیت نگارش انگلیسی در چکیده‌ها بهبود یابد.

۲۴- مجله‌ی محیط‌زیست و توسعه

نمودار ۲۴: بررسی خطاهای موجود در مجله‌ی محیط‌زیست و توسعه (۴۱ مورد خطا)

نمودار ۲۴ خطاهای موجود در مجله محیط‌زیست و توسعه را نشان می‌دهد. براساس یافته‌ها در این مجله در مجموع ۱۲ نوع خطا وجود دارد که فراوانی آن‌ها از ۱ تا ۷ مورد متغیر است. در مجموع، در این شماره از مجله ۴۱ مورد خطا شناسایی گردید. در این میان، اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل و اشتباه در استفاده‌ی از مصدر با to یا صورت ing دار فعل هر کدام با فراوانی ۷ مشترکاً شایع‌ترین نوع خطای موجود در این مجله است. استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the، ساختار شبه فارسی، نشانه‌گذاری، عدم مطابقت فاعل و فعل در عدد و اشکال دستوری عام هر کدام با فراوانی ۴ در رده دوم قرار دارند و سرانجام واژه، فعل یا عبارت نامناسب با فراوانی ۳ سومین خطای رایج در این مجله می‌باشد. در این مجله در مجموع ۱۰ چکیده مورد بررسی قرار گرفت و در هر چکیده به طور متوسط حدود ۴ خطا وجود دارد. این یافته نشان می‌دهد که مجله‌ی حاضر از نظر کیفیت نگارش انگلیسی وضعیت چندانی خوبی ندارد و لازم است با اتخاذ تدابیر لازم کیفیت نگارش انگلیسی در چکیده‌ها ارتقاء یابد.

۲.۴ سوال دو: در کدام یک از مجلات مورد بررسی خطاهای بیشتری مشاهده

شده است؟

جدول ۲ تعداد کل خطاهای موجود در هر یک از ۲۴ مجله‌ی مورد بررسی را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج بدست آمده مجله‌ی علوم محیطی تنها با ۲ خطا کم‌خطاترین مجله شناخته شد و مجله‌های ایمنی‌زیستی (۶ خطا) و پژوهش فیزیک (۹ خطا) رتبه‌های دوم و سوم را کسب کردند. به عبارت دیگر، این سه مجله از نظر کیفیت نگارش انگلیسی دارای بهترین وضعیت بوده‌اند. مجله‌های علوم و فنون هسته‌ای (۱۲ خطا)، تاکسونومی و بیوسیستماتیک (۱۸ خطا) و زمین‌شناسی ایران (۲۱ خطا) رتبه‌های چهارم تا ششم را کسب نمودند. در میان ۲۴ مجله‌ی مورد بررسی، مجله‌های علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی (۱۶۷ خطا)، فیزیک زمین و فضا (۱۴۰ خطا) و انسان و محیط‌زیست (۱۲۰ خطا) دارای بیشترین خطا بودند.

جدول ۲: تعداد کل خطاها به تفکیک مجله

ردیف	نام مجله	تعداد کل خطا
۱	علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی	۱۶۷
۲	فیزیک زمین و فضا	۱۴۰
۳	انسان و محیط‌زیست	۱۲۰
۴	بلورشناسی و کانی‌شناسی	۱۰۴
۵	زیست‌شناسی ایران	۹۷
۶	پژوهش‌های محیط‌زیست	۹۳
۷	سلول و بافت	۸۷
۸	علوم و تکنولوژی محیط‌زیست	۷۹
۹	زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته	۷۴
۱۰	پترولوژی	۶۶
۱۱	ژئوفیزیک ایران	۵۵
۱۲	زیست‌شناسی گیاهی	۴۷
۱۳	اقیانوس‌شناسی	۴۶
۱۴	زمین‌شناسی اقتصادی	۴۶
۱۵	رخساره‌های رسوبی	۴۲
۱۶	زیست‌شناسی گیاهی ایران	۴۲
۱۷	محیط‌زیست و توسعه	۴۱
۱۸	چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی	۲۵

ردیف	نام مجله	تعداد کل خطا
۱۹	زمین‌شناسی ایران	۲۱
۲۰	تاکسونومی و بیوسیستماتیک	۱۸
۲۱	علوم و فنون هسته‌ای	۱۲
۲۲	پژوهش فیزیک	۹
۲۳	ایمنی زیستی	۶
۲۴	علوم محیطی	۲
	مجموع	۱۴۳۹

۳.۴ سوال سه: کدام یک از انواع خطاها در مجلات مورد بررسی از شیوع

بیشتری برخوردارند؟

جدول ۳ خطاهای ۲۷ گانه موجود در ۲۴ مجله علوم‌پایه را بر حسب فراوانی رخداد آن‌ها نشان می‌دهد. در ۲۴ مجله مورد بررسی در مجموع ۱۴۳۹ خطا شناسایی گردید. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که خطاهای استفاده‌ی نابجا از حرف تعریف معین the، فاصله‌ی اضافی و نشانه‌گذاری به ترتیب با ۱۹۸، ۱۵۰ و ۱۲۴ مورد رایج‌ترین خطاها بوده‌اند.

جدول ۳: تعداد کل خطاها بر حسب نوع خطا در ۲۴ مجله‌ی مورد بررسی

ردیف	نوع خطا	فراوانی خطا
۱	استفاده‌ی نابجا از the	۱۹۸
۲	فاصله‌ی اضافی	۱۵۰
۳	نشانه‌گذاری	۱۲۴

ردیف	نوع خطا	فراوانی خطا
۴	اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل	۱۱۲
۵	ساختار شبه فارسی	۱۰۷
۶	خطای در استفاده‌ی از حروف بزرگ و کوچک	۷۱
۷	واژه، فعل یا عبارت نامناسب	۷۱
۸	حذف یا استفاده‌ی نادرست از حرف اضافه	۶۲
۹	اشکال املایی	۵۸
۱۰	عدم مطابقت فاعل و فعل در عدد	۵۴
۱۱	اشتباه در کاربرد مصدر با to یا صورت ing دار فعل	۵۲
۱۲	اشکال در استفاده‌ی از زمان معلوم و مجهول	۴۵
۱۳	اشکال در عدد اسم - مفرد و جمع	۴۵
۱۴	واژه‌ی اضافی و غیر ضرور	۴۵
۱۵	خطا در مقوله‌ی گفتار	۴۳
۱۶	اشکال دستوری عام	۴۲
۱۷	جمله‌ی کاملاً غیر دستوری و مبهم	۳۵
۱۸	کوتاهی غیر معمول طول جملات	۳۳
۱۹	اشکال دستوری - ضمائر موصولی	۲۶
۲۰	حذف یا استفاده‌ی نادرست حروف تعریف معین	۲۱
۲۱	ادات نامناسب برای فعل	۱۷
۲۲	حذف واژه‌ی ضروری	۱۶
۲۳	گونه‌گونی در نگارش اسامی نویسندگان	۴
۲۴	عدم وجود حرف ربط ضروری	۳
۲۵	عدم یکنواختی در زمان افعال	۳
۲۶	اشکال در حروف ربط	۲
۲۷	ترتیب کلمات	۰
	مجموع	۱۴۳۹

ضمناً، خطاهای اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل (۱۱۲)، ساختار شبه فارسی (۱۰۷) و واژه، فعل یا عبارت نامناسب (۷۱) مشترکاً با خطای در استفاده‌ی از حروف بزرگ و کوچک (۷۱) از نظر فراوانی رتبه‌های چهارم تا ششم را کسب نموده‌اند. در ضمن، در مورد ترتیب کلمات خطایی دیده نشد و خطاهای اشکال در حروف ربط (۲ مورد)، عدم یکنواختی در زمان افعال (۳) و نیز عدم وجود حرف ربط ضروری (۳) و گونه‌گونی در نگارش اسامی نویسندگان (۴) نادرترین خطاها بوده‌اند.

۴.۴ سوال چهارم: آیا چکیده‌های هر یک از مجلات علمی - پژوهشی وزارت

علوم، تحقیقات و فناوری با شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله‌ی مندرج در همان نشریه

مطابقت دارد؟

برای پاسخ به این سوال ابتدا نحوه‌ی ارایه‌ی چکیده (از نظر شکل ظاهری) در هر مجله توصیف می‌شود و سپس از طریق مطالعه‌ی شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله در هر مجله تلاش می‌شود به این سوال پاسخ داده شود که آیا چکیده‌ها در هر مجله، قواعد ذکر شده در شیوه‌نامه را رعایت کرده‌اند یا خیر؟ در ادامه، نتایج بررسی به تفکیک هر مجله ارایه می‌گردد:

۱- مجله‌ی ژئوفیزیک ایران

در راهنمای تهیه‌ی مقاله در این مجله بیان گردیده که ((چکیده باید مجموعه‌ی فشرده و گویایی از اهمیت موضوع، روش کار و نتایج باشد)). ضمناً عنوان گردیده که ((چکیده‌ی انگلیسی باید حدود ۵۰۰ تا ۷۰۰ کلمه باشد)). در مورد کلیدواژه‌ها نیز ذکر گردیده که ((حداکثر ۶ واژه‌ی کلیدی انگلیسی مربوط به موضوع تحقیق مقاله ذکر گردد و باید ترجمه‌ی واژه‌های کلیدی فارسی باشد)).

نکته‌ی اول و جالب در خصوص این مجله آن است که در آن بین حجم اطلاعات چکیده‌ی فارسی و چکیده‌ی معادل آن به انگلیسی همخوانی وجود ندارد. چکیده‌های

فارسی غالباً کوتاه‌ارایه‌گردیده‌اند حال آن‌که چکیده‌های انگلیسی از حجمی معادل حداقل یک صفحه‌ی کامل برخوردارند و حداقل دو برابر چکیده‌ی فارسی‌اند. به نظرمی‌رسد چکیده‌ی انگلیسی مستقل از چکیده‌ی فارسی نوشته شده چون بخش زیادی از اطلاعات چکیده‌ی انگلیسی در چکیده‌ی فارسی وجود ندارد.

جدول ۴: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی ژئوفیزیک ایران

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۵
۳	۴
۴	۴
۵	۵
۶	۶
۷	۵
۷	۷
۹	۶
۱۰	۴
مجموع	۵۱

ضمناً، چکیده‌های فارسی برخی در قالب یک بند و برخی در قالب چند بند‌ارایه‌گردیده‌اند حال آن‌که در چکیده‌های انگلیسی، اطلاعات جز در یک مورد در قالب بندهای مختلف‌ارایه شده است. علاوه بر این، از نظر تورفتگی بندها در چکیده‌ی یک بندی تورفتگی وجود ندارد و در ۹ چکیده‌ی دیگر بند اول فاقد تورفتگی و بندهای بعدی دارای حدود نیم سانتی متر تورفتگی است.

علاوه بر این، در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۴ تا ۷ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به وجود ۱۰ چکیده و مجموع ۵۱ کلیدواژه، در این شماره، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۵ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به راهنمای تهیه مقاله در این مجله که برای تعداد کلیدواژه‌ها سقف ۶ را لحاظ نموده، مشخص است که یک مقاله از این اصل عدول کرده و ۷ واژه کلیدی را درج نموده است. در مورد طول مجاز چکیده نیز جز در ۳ چکیده در باقی موارد تعداد واژه‌ها بالاتر از سقف اعلامی در مجله است.

۲- مجله‌ی پترولوژی

در راهنمای نگارش مقاله در این مجله عنوان گردیده که ((چکیده‌ی انگلیسی مقاله بایستی در صفحه‌ی آخر مقاله آورده شود. این بخش باید ترجمه‌ی دقیق و یکسان چکیده‌ی فارسی بوده و همراه با عنوان، نام و نشانی نویسندگان و واژه‌های کلیدی به زبان انگلیسی باشد)).

در راهنمای نگارش مقاله در این مجله برای طول چکیده نیز محدودیتی لحاظ نشده است. همچنین، تعداد کلیدواژه‌های ضروری جهت درج در ذیل هر چکیده مشخص نگردیده است. بررسی‌های به عمل آمده نشان می‌دهد که در این مجله از نظر شکل ظاهری بین چکیده‌های فارسی و انگلیسی مطابقت وجود دارد به این معنی که هر چکیده‌ی فارسی و چکیده‌ی معادل آن به انگلیسی در قالب یک بند ارایه گردیده و بین محتوای فارسی و انگلیسی هر چکیده مطابقت وجود دارد. با این همه، به دلیل عدم ذکر حجم چکیده و تعداد کلیدواژه‌ها نمی‌توان در این دو مورد مجله‌ی حاضر را ارزیابی کرد.

جدول ۵: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی پترولوژی

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۴
۲	۴
۳	۵
۴	۵
۵	۴
۶	۶
۷	۵
مجموع	۳۳

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۴ تا ۶ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به وجود ۷ چکیده و مجموع ۳۳ کلیدواژه در این شماره، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۵ کلیدواژه وجود دارد.

۳- مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی

در راهنمای تهیه‌ی مقاله در این مجله تاکید گردیده ((چکیده‌ی انگلیسی مقاله باید ترجمه‌ی کامل و دقیق عنوان مقاله، اسامی نویسندگان و چکیده‌ی فارسی باشد)). ضمناً عنوان گردیده ((چکیده باید متن فشرده و گویایی از مقاله با تاکید بر روش کار و نتایج باشد و از ۲۰۰ کلمه تجاوز نکند)). در این دستورالعمل در مورد تعداد کلیدواژه‌ها هیچ گونه مطلبی بیان نشده است.

جدول ۶: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۶
۳	۴
۴	۳
۵	۶
۶	۵
۷	۴
۷	۴
۹	۴
۱۰	۴
۱۱	۵
۱۲	۵
۱۳	۳
مجموع	۵۸

بررسی چکیده‌ها نشان داد که دستورالعمل مربوط به طول چکیده، در برخی موارد رعایت نشده است و طول چکیده گاه به حدود ۳۰۰ واژه هم می‌رسد. در ضمن، در این مجله برای نگارش چکیده از الگوی چکیده‌نویسی ساختاریافته استفاده شده است بدین معنی که چکیده دارای زبربخش‌های مختلفی است که به طور کلی عبارتند از: Introduction، Aim، Methods، Results و Conclusion. البته، همین ساختار نیز در چکیده‌های مختلف از یکدستی لازم برخوردار نیست. به عنوان مثال، در یک چکیده از لفظ Methods استفاده شده ولی در چکیده‌ی دیگر از لفظ Material

and Method و در چکیده‌ی دیگر از Materials and Methods استفاده شده ضمن آن که در چکیده‌ای هم اصلاً حرفی از روش انجام کار به میان نیامده و پس از مقدمه و هدف مستقیماً نتایج ارایه گردیده است. این نوع اشکالات یکی از آسیب‌های چکیده‌نویسی در این مجله محسوب می‌گردد.

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۳ تا ۶ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به وجود ۱۳ چکیده و در مجموع ۵۸ کلیدواژه، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۴ کلیدواژه درج گردیده است.

۴- مجله‌ی ایمنی زیستی

بر اساس دستورالعمل تهیه‌ی مقاله در این مجله چکیده نباید از ۲۰۰۰ کاراکتر (با احتساب فاصله‌های موجود در متن) بیشتر باشد. در ضمن، در خصوص کلیدواژه نیز ذکر گردیده که کلیدواژه‌ها باید ذیل چکیده آورده شود با این حال تعداد کلیدواژه‌های لازم برای درج در ذیل چکیده مشخص نگردیده است.

جدول ۷: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی ایمنی زیستی

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۶
۲	۵
۳	۵
۴	۵
۵	۳
۶	۴
۷	۵
۷	۶
۹	۴
۱۰	۵
مجموع	۴۸

در این شماره از مجله در مجموع ۱۰ چکیده وجود دارد. هر چکیده در قالب یک بند ارایه گردیده و در اول بند به میزان حدود نیم سانتی متر تورفتگی وجود دارد. چکیده به صورت یک متن یکپارچه تهیه شده و برخلاف آنچه در مجله‌ی علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی مشاهده شد، از نوع ساختار یافته نیست. چکیده از نظر محتوایی و طول با استاندارد اعلامی از سوی مجله همخوانی دارد و در خصوص تعداد کلیدواژه‌ها چون سقفی برای این مقوله اعلام نگردیده نمی‌توان اظهار نظر مشخصی ارایه نمود. در پایان، شکل ظاهری چکیده‌ها نیز کاملاً با هم مطابقت دارد.

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۴ تا ۶ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به وجود ۱۰ چکیده و در مجموع ۴۸ کلیدواژه، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۵ کلیدواژه استفاده شده است.

۵- مجله‌ی سلول و بافت

در این مجله در بخش راهنمای تدوین مقالات عنوان گردیده که ((چکیده‌ی انگلیسی مقاله باید بین ۲۰۰ تا ۲۵۰ کلمه بوده و به تفکیک شامل: Aim, Material and Methods, Results, Conclusion و Keywords باشد)).

برای چکیده‌ی فارسی نیز عنوان گردیده که ((باید حداکثر ۲۵۰ کلمه بوده و به تفکیک شامل: هدف، مواد و روش‌ها، نتایج، نتیجه‌گیری و واژگان کلیدی (بین ۳ تا ۵ کلمه و بر اساس MeSH) بطور جداگانه باشد)).

در همین توصیف ساده‌ی بالا بین دستورالعمل چکیده‌ی فارسی و انگلیسی تفاوت‌هایی وجود دارد که خود نوعی آسیب محسوب می‌گردد. ذکر تعداد کلیدواژه‌ها در چکیده‌ی فارسی و نبودن این پیغام در شرح مختصات چکیده‌ی انگلیسی و همچنین وجود سقف پایینی برای تعداد کلمات در چکیده‌ی انگلیسی و نبودن این پیغام در بخش چکیده‌ی فارسی نمونه‌ای از این نوع آشفتگی‌ها است. در این شماره از مجله در مجموع ۷ چکیده وجود دارد. زیر بخش‌های مندرج در دستورالعمل عیناً در چکیده‌های انگلیسی رعایت شده است. هر بخش پررنگ شده و در قالب یک بند جدا اما بدون

تورفتگی ارایه گردیده است. در این مجله در نگارش چکیده‌ها تا حد زیادی به دستورالعمل نگارش چکیده توجه شده است. ضمن آن که سقف مجاز طول چکیده (بر حسب واژه) نیز رعایت گردیده است.

جدول ۸: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی سلول و بافت

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۴
۳	۴
۴	۴
۵	۳
۶	۴
۷	۴
مجموع	۲۸

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۳ تا ۵ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به وجود ۷ چکیده و مجموع ۲۸ کلیدواژه، برای هر چکیده به طور متوسط ۴ کلیدواژه ثبت گردیده است. کوتاه سخن این که تعداد کلیدواژه‌ها نیز با سقف اعلامی در دستورالعمل مطابقت دارد.

۶- مجله‌ی فیزیک زمین و فضا

در راهنمای نگارندگان این مجله آمده ((مقاله‌ها باید دارای چکیده تا ۲۵۰ کلمه، چکیده‌ی جامع در حدود دو صفحه و یا هر دوی آن‌ها باشد)). ضمناً باید ((حداکثر ۶ واژه‌ی کلیدی ارایه گردد)).

در شماره‌ی مورد بررسی از این مجله در مجموع ۱۳ چکیده بررسی شد. اولین نکته‌ای که در این مجله جلب توجه می‌کند این است که از نظر حجم هیچ نوع هماهنگی بین چکیده‌های فارسی و انگلیسی وجود ندارد. چکیده‌های انگلیسی از نظر طول چند برابر چکیده‌های فارسی‌اند. ضمناً، از ۱۳ چکیده‌ی فارسی ۹ مورد در قالب یک بند و ۴ مورد باقی مانده در قالب ۲ بند ارایه گردیده‌اند. بند اول - در چکیده‌های چندبندی - بدون تورفتگی و بندهای بعدی با تورفتگی حدود نیم سانتی متر همراه است. این نوع تورفتگی در چکیده‌های انگلیسی نیز مشاهده می‌شود. نکته‌ی دیگر استفاده‌ی از ساختار متفاوت برای نگارش چکیده‌ی انگلیسی است. در یکی از چکیده‌ها از الگوی چکیده‌نویسی ساختاریافته برای ارایه‌ی اطلاعات استفاده گردیده حال آن که در چکیده‌های دیگر، اطلاعات در قالب متنی یکپارچه ارایه شده است.

جدول ۹: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی فیزیک زمین و فضا

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۴
۳	۶
۴	۵
۵	۳
۶	۷
۷	۵
۷	۴
۹	۵
۱۰	۳

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱۱	۶
۱۲	۵
۱۳	۳
مجموع	۶۱

در این شماره از مجله چکیده‌ها حاوی ۳ تا ۷ کلیدواژه می‌باشند. با توجه به بررسی ۱۳ چکیده و مجموع ۶۱ کلیدواژه، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۵ کلیدواژه ارائه گردیده است. همچنین، در یک چکیده ۷ کلیدواژه وجود دارد که فراتر از سقف مجاز اعلامی در دستورالعمل مندرج در مجله است.

۷- مجله‌ی چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی

در شیوه‌نامه‌ی نگارش مقاله‌ی این مجله از نویسندگان درخواست گردیده ((طول چکیده حداکثر ۳۰۰ کلمه (معادل حداکثر ۱۵ خط) باشد)). ضمناً توصیه گردیده ((نویسنده حداکثر ۵ کلیدواژه به عنوان واژگان کلیدی ارائه نماید)). در این شماره از مجله در مجموع ۸ چکیده وجود دارد. در یک مورد طول چکیده معادل ۲۶ خط است ولی از نظر تعداد کلمات جز در یک مورد سقف ۳۰۰ کلمه رعایت شده است. هر چکیده در قالب یک بند ارائه گردیده و در آغاز بند تورفتگی وجود ندارد.

جدول ۱۰: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۶
۳	۵

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۴	۵
۵	۵
۶	۴
۷	۵
۸	۵
مجموع	۴۰

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۳ تا ۶ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به بررسی ۸ چکیده و مجموع ۴۰ کلیدواژه در این شماره، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۵ کلیدواژه وجود دارد. اگرچه در دستورالعمل سقف حداکثر ۵ کلیدواژه برای هر چکیده اعلام گردیده، در یک چکیده ۶ کلیدواژه به ثبت رسیده است که مغایر با دستورالعمل مزبور است.

۸- مجله‌ی تاکسونومی و بیوسیستماتیک

در شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله در این مجله قید گردیده ((هر مقاله باید یک چکیده به زبان انگلیسی داشته باشد)). در ضمن عنوان گردیده ((چکیده باید شامل ۱۰۰ تا ۲۵۰ کلمه و بدون هر گونه علائم اختصاری باشد)). در مورد واژگان کلیدی هم قید گردیده ((حداکثر حاوی شش کلمه‌ی مرتب شده بر اساس حروف الفبا باشد)).

در این شماره از این مجله در مجموع ۷ چکیده مورد بررسی قرار گرفت. بررسی چکیده‌ها نشان داد که در دو مورد در چکیده از علائم اختصاری استفاده شده است. سقف واژگانی در چکیده‌ها (۱۰۰ تا ۲۵۰ کلمه) به خوبی رعایت گردیده است و در مورد تعداد کلیدواژه‌ها نیز سقف اعلامی در شیوه‌نامه رعایت شده است.

جدول ۱۱: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی تاکسونومی و بیوسیستماتیک

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۴
۲	۴
۳	۴
۴	۴
۵	۵
۶	۴
۷	۵
مجموع	۳۰

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۴ تا ۵ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به بررسی ۷ چکیده و مجموع ۳۰ کلیدواژه، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۴ کلیدواژه وجود دارد. تعداد کلیدواژه‌ها نیز کاملاً بر سقف اعلام شده در دستورالعمل منطبق است.

۹- مجله‌ی زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته

براساس شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله در این مجله ((چکیده‌ی مقاله باید به دو زبان فارسی و انگلیسی و حداکثر در ۱۵۰ کلمه نوشته شود و چکیده‌ی انگلیسی روی صفحه‌ای جداگانه باشد)). ضمناً لازم است ((حداکثر ۵ واژه‌ی کلیدی نیز در ارتباط با عنوان و متن مقاله ذیل چکیده آورده شود)).

در این شماره از این مجله ۱۰ چکیده وجود دارد که مبنای تحلیل قرار گرفت. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که تمام چکیده‌ها در قالب یک بند ارایه گردیده و در اول چکیده نیز تورفتگی وجود دارد. در ۲ چکیده تعداد واژگان بیشتر از ۱۵۰ کلمه است. ضمناً، یک چکیده نیز بسیار کوتاه است و از طولی کمتر از ۶ خط برخوردار است.

جدول ۱۲: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۶
۲	۵
۳	۵
۴	۶
۵	۵
۶	۴
۷	۵
۷	۵
۹	۴
۱۰	۵
مجموع	۵۰

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۴ تا ۶ کلیدواژه لحاظ گردیده است. با توجه به بررسی ۱۰ چکیده و مجموع ۵۰ کلیدواژه در این شماره، برای هر چکیده به طور متوسط ۵ کلیدواژه وجود دارد. به بیان دیگر، سقف اعلام شده برای تعداد کلیدواژه‌ها در این مجله رعایت شده است.

۱۰- مجله‌ی زمین‌شناسی ایران

در دستورالعمل نگارش مقاله در این مجله آمده است ((چکیده باید محتوای مقاله را با تاکید بر روش‌ها، نتایج و اهمیت و کاربرد نتایج بازگو نماید و حداکثر در ۲۵۰ کلمه نوشته شود. چکیده‌ی انگلیسی باید کاملاً منطبق با چکیده‌ی فارسی باشد)). در مورد واژه‌های کلیدی ((تا پنج مورد به ترتیب حروف الفبا بلافاصله پس از چکیده‌های انگلیسی و فارسی آورده شود)).

در شماره‌ی مورد بررسی در این مجله در مجموع ۸ چکیده وجود دارد. هر چکیده در قالب یک بند ارایه گردیده و در چکیده‌ها هیچ نوع تورفتگی آغاز بندی وجود ندارد.

جدول ۱۳: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زمین‌شناسی ایران

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۴
۳	۵
۴	۳
۵	۴
۶	۴
۷	۶
۸	۴
مجموع	۳۵

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۳ تا ۶ کلیدواژه درج گردیده است. با توجه به بررسی ۸ چکیده و مجموع ۳۵ کلیدواژه در این شماره، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۴ کلیدواژه وجود دارد. سقف اعلام شده برای تعداد کلیدواژه‌ها در یک چکیده رعایت نشده است.

۱۱- مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی

بر اساس شیوه‌نامه‌ی موجود در این مجله ((طول چکیده باید بین ۱۰۰ تا ۲۵۰ کلمه و بدون هر نوع کلمه اختصاری باشد)). در ضمن، ((چکیده باید حداکثر حاوی ۶ کلیدواژه‌ی مرتب شده بر اساس حروف الفبا باشد)).

در این شماره از مجله در مجموع ۷ چکیده وجود داشت. طول چکیده‌ها با شیوه‌نامه مطابقت دارد. هر چکیده در قالب یک بند ارایه گردیده و در اول هر چکیده تورفتگی وجود ندارد.

جدول ۱۴: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۶
۲	۴
۳	۵
۴	۵
۵	۵
۶	۶
۷	۵
مجموع	۳۶

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۴ تا ۶ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به بررسی ۷ چکیده و مجموع ۳۶ کلیدواژه، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۵ کلیدواژه وجود دارد. به بیان دیگر، سقف اعلام شده برای تعداد کلیدواژه‌ها در این مجله به خوبی رعایت شده است. البته، در شیوه‌نامه تصریح گردیده که کلیدواژه‌ها به ترتیب حروف الفبا تنظیم شوند که در هیچ یک از ۷ چکیده، ترتیب الفبایی کلیدواژه‌ها رعایت نشده است.

۱۲- مجله‌ی علوم و تکنولوژی محیط‌زیست

در راهنمای نویسندگان این مجله قید گردیده که ((چکیده‌ی زبان فارسی و انگلیسی باید حداکثر ۲۵۰ کلمه باشد و در خود زمینه و هدف، روش بررسی، یافته‌ها،

بحث و نتیجه‌گیری را شامل باشد)). ضمناً ذکر گردیده که ((چکیده‌ی انگلیسی دقیقاً معادل چکیده‌ی فارسی باشد)). در مورد واژه‌های کلیدی نیز عنوان گردیده که ((بین ۳ تا ۵ کلیدواژه برای هر چکیده ضروری است)).

این شماره از مجله حاوی ۸ چکیده است. از مجموع ۸ چکیده‌ی مورد بررسی، ۴ مورد در قالب یک بند و ۴ مورد دیگر در قالب چند بند ارائه گردیده است. از نظر وجود تورفتگی در آغاز بند یا عدم وجود آن نیز بین چکیده‌ها ناهماهنگی وجود دارد. طول چکیده‌ها نیز در این مجله رعایت شده است.

جدول ۱۵: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم و تکنولوژی محیط‌زیست

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۴
۲	۶
۳	۴
۴	۴
۵	۵
۶	۵
۷	۴
۸	۵
مجموع	۳۷

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۴ تا ۶ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به بررسی ۸ چکیده و مجموع ۳۷ کلیدواژه، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۵ کلیدواژه وجود دارد. سقف اعلام شده برای تعداد کلیدواژه‌ها در این مجله جز در یک مورد رعایت شده است - سقف تعداد کلیدواژه‌ها ۵ اعلام گردیده و این در حالی است که در یک چکیده ۶ کلیدواژه آورده شده است.

۱۳- مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی

بر اساس شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله ((چکیده‌ی مقاله باید به هر دو زبان فارسی و انگلیسی و حداکثر در ۱۵۰ کلمه نوشته و چکیده‌ی انگلیسی روی صفحه‌ی جداگانه باشد)). در مورد کلیدواژه‌ها نیز عنوان گردیده که ((برای معرفی سریع مقاله چند واژه‌ی کلیدی در ارتباط با متن مقاله زیر چکیده‌ها نوشته شود)). بنابراین، در این مجله سقف یا محدودیت خاصی برای تعداد کلیدواژه‌ها مشخص نگردیده است.

در این شماره از مجله ۷ چکیده مورد بررسی قرار گرفت. هر چکیده در قالب یک بند و بدون تورفتگی نوشته شده است. در ۴ چکیده بیش از ۱۵۰ کلمه وجود دارد و بنابراین در بیش از نیمی از چکیده‌ها شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله در مبحث طول چکیده رعایت نشده است. در مورد کلیدواژه‌ها از نظر آغاز کلیدواژه‌ها با حروف بزرگ یا کوچک نیز یکدستی وجود ندارد. در مواردی یک کلمه‌ی عام با حرف بزرگ آغاز گردیده و در مواردی دیگر با حرف کوچک.

جدول ۱۶: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۵
۳	۵
۴	۵
۵	۵
۶	۶
۷	۵
مجموع	۳۶

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۵ تا ۶ کلیدواژه وجود داشت. با توجه به بررسی ۷ چکیده و مجموع ۳۶ کلیدواژه در این شماره، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۵ کلیدواژه وجود داشته است. ضمناً با توجه به این که در دستورالعمل سقفی برای تعداد کلیدواژه‌ها تعیین نگردیده، در این خصوص نمی‌توان عملکرد مجله را ارزیابی نمود.

۱۴- مجله‌ی علوم و فنون هسته‌ای

بر اساس شیوه‌نامه‌ی تهیه مقاله در این مجله یک ((چکیده بایستی در مورد محتوای مقاله اطلاعات جامعی در اختیار خوانندگان قرار دهد. در چکیده بایستی کلیات مقاله و نتایج اصلی به دست آمده بیان شود)). همچنین تصریح گردیده ((مقالات بایستی دارای چکیده‌ی فارسی و انگلیسی (حداکثر تا ۲۰۰ کلمه) باشد)). در مورد کلیدواژه‌ها نیز ذکر گردیده که ((بعد از چکیده می‌آید و نباید از ۱۰ کلمه بیشتر شود)).

جدول ۱۷: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم و فنون هسته‌ای

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۴
۲	۵
۳	۵
۴	۵
۵	۳
۶	۵
۷	۵
۸	۵
مجموع	۳۷

در این شماره از مجله ۸ چکیده مورد بررسی قرار گرفته است. هر چکیده در قالب یک بند ارایه شده و بند مربوطه فاقد هر گونه تورفتگی است. بررسی چکیده‌ها مویذ این نکته است که طول مجاز در هر چکیده رعایت شده است. به عبارت دیگر، هیچ یک از چکیده‌ها دارای بیش از ۲۰۰ کلمه نیست.

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۳ تا ۵ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به بررسی ۸ چکیده و مجموع ۳۷ کلیدواژه در این شماره، برای هر چکیده به طور متوسط حدود ۵ کلیدواژه وجود داشته است. بنابراین، در این مجله سقف تعداد کلیدواژه‌ها رعایت شده است. این مجله بیشترین تعداد کلیدواژه‌ها را در بین تمامی مجلات مورد بررسی مجاز دانسته است.

۱۵- مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی ایران

در شیوه‌ی تدوین و نگارش مقاله در این مجله قید گردیده ((طول چکیده باید بین ۱۰۰ تا ۲۵۰ کلمه و بدون هر نوع کلمه اختصاری باشد)). در ضمن، ((چکیده باید حداکثر حاوی ۶ کلیدواژه‌ی مرتب‌شده بر اساس حروف الفبا باشد)).

در ۷ چکیده‌ی مورد بررسی در این شماره از مجله تمام چکیده‌ها در قالب یک بند ارایه شده‌اند و فاقد هر نوع تورفتگی می‌باشند. از نظر طول چکیده نیز سقف کلمات اعلام شده در دستورالعمل رعایت شده است.

جدول ۱۸: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زیست‌شناسی گیاهی ایران

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۴
۲	۴
۳	۶
۴	۸

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۵	۴
۶	۶
۷	۳
مجموع	۳۵

در این شماره از مجله برای هر چکیده از ۴ تا ۸ کلیدواژه وجود دارد. با توجه به بررسی ۷ چکیده و مجموع ۳۵ کلیدواژه در این شماره، برای هر چکیده به طور متوسط ۵ کلیدواژه وجود دارد. در این مجله، سقف تعداد کلیدواژه‌ها جز در یک مورد رعایت شده است. در یک چکیده ۸ کلیدواژه وجود دارد که بیشتر از تعداد مصوب و اعلام شده در مجله است.

۱۶- مجله‌ی بلورشناسی و کانی‌شناسی

در راهنمای تنظیم مقاله در این مجله قید گردیده که ((چکیده‌ی مقاله باید به هر دو زبان فارسی و انگلیسی و حداکثر در ۱۵۰ کلمه نوشته و چکیده‌ی انگلیسی روی صفحه‌ای جداگانه باشد)). ضمناً، عنوان گردیده ((برای معرفی هر مقاله چند واژه‌ی کلیدی در ارتباط با متن مقاله در زیر چکیده‌ها نوشته شود)) ولی در خصوص سقف تعداد کلیدواژه‌ها مطلبی آورده نشده است.

در این شماره از این مجله ۱۲ چکیده مورد بررسی قرار گرفت. یک چکیده بسیار کوتاه و در حد ۴ خط است. تمام چکیده‌ها در قالب یک بند نوشته شده‌اند و در ساختار بندی چکیده هیچ نوع تورفتگی لحاظ نگردیده است.

از نظر رعایت سقف کلمات موجود در هر چکیده، در ۵ مورد از چکیده‌ها بیش از ۱۵۰ کلمه وجود دارد که برخلاف الگوی ارایه شده توسط خود مجله است.

در این شماره از مجله و برای ۱۲ چکیده‌ی بررسی شده ۵۵ کلیدواژه وجود دارد که نشان می‌دهد به طور متوسط برای هر چکیده حدود ۵ کلیدواژه نوشته شده است. با

توجه به این که در شیوه‌نامه برای سقف کلیدواژه‌ها عدد مشخصی ذکر نگردیده، نمی‌توان در این خصوص اظهار نظر کرد.

جدول ۱۹: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی بلورشناسی و کانی‌شناسی

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۴
۳	۵
۴	۵
۵	۶
۶	۲
۷	۴
۸	۴
۹	۶
۱۰	۴
۱۱	۵
۱۲	۵
مجموع	۵۵

۱۷- مجله‌ی انسان و محیط‌زیست

در راهنمای تدوین مقاله در این مجله آمده است: ((چکیده به زبان فارسی و انگلیسی، حداکثر تا ۲۵۰ کلمه شامل زمینه و هدف، روش بررسی، یافته‌ها، بحث و نتیجه‌گیری و واژه‌های کلیدی بین ۳ تا ۵ واژه باشد. همچنین، چکیده‌ی انگلیسی دقیقاً معادل چکیده‌ی فارسی باشد)).

در این شماره از این مجله در مجموع ۸ چکیده بررسی شد. چکیده‌ها به صورت دوستونی و در بندهای متعدد ارایه گردیده‌اند. همچنین، جز در ۳ مورد سقف ۲۵۰ کلمه در چکیده‌ها رعایت شده است.

جدول ۲۰: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی انسان و محیط‌زیست

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۳
۲	۵
۳	۸
۴	۴
۵	۳
۶	۵
۷	۳
۸	۳
مجموع	۳۴

در مورد کلیدواژه‌ها در دستورالعمل بین ۳ تا ۵ کلیدواژه توصیه گردیده و این در حالی است که در یک چکیده ۸ کلیدواژه وجود داشت که نوعی تخطی از دستورالعمل محسوب می‌گردد. در این شماره از مجله و برای ۸ چکیده‌ی بررسی شده ۳۴ کلیدواژه وجود دارد که نشان می‌دهد به طور متوسط برای هر چکیده حدود ۴ کلیدواژه نوشته شده است.

۱۸- مجله‌ی علوم محیطی

براساس ضوابط چاپ مقاله در این مجله ((چکیده‌ی فارسی و انگلیسی باید در

یک پاراگراف نوشته شود و در آن مطالب اصلی مقاله به صورت فشرده (بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ کلمه) بیان شود)). در مورد کلیدواژه نیز عنوان گردیده ((از میان واژه‌های اصلی مقاله، بین ۳ تا ۵ واژه به ترتیب حروف الفبا مشخص شوند)).

در این شماره از مجله در مجموع ۹ چکیده مورد بررسی قرار گرفت. تمام چکیده‌ها در قالب یک بند و بدون تورفتگی ارائه شده‌اند. در تمام موارد، طول چکیده بر ضابطه‌ی مندرج در مجله منطبق است. با این همه، در مبحث کلیدواژه‌ها در یک مورد تعداد کلیدواژه‌ها کمتر از حد مجاز (۲ کلیدواژه) و در یک مورد نیز بیشتر از سقف مجاز (۸ کلیدواژه) است. ضمناً برخلاف آن چه در دستورالعمل مجله قید شده در هیچ یک از چکیده‌ها کلیدواژه‌ها به ترتیب الفبایی ارائه نشده است.

جدول ۲۱: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی علوم محیطی

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۵
۳	۵
۴	۴
۵	۸
۶	۴
۷	۲
۸	۳
۹	۵
مجموع	۴۱

در این شماره از مجله و برای ۹ چکیده‌ی بررسی شده ۴۱ کلیدواژه وجود داشت که نشان می‌دهد به طور متوسط برای هر چکیده حدود ۵ کلیدواژه نوشته شده است.

۱۹- مجله‌ی اقیانوس‌شناسی

در راهنمای تهیه و تدوین مقالات در این مجله آمده ((چکیده‌ی فارسی و انگلیسی در یک ستون تحریر شده و نباید از ۱۵۰ کلمه تجاوز نماید. چکیده باید حاوی نکات اصلی و نتایج حاصله باشد به طوری که آن را بتوان جداگانه چاپ کرد)). در مبحث کلیدواژه‌ها نیز در این راهنما چنین آمده ((کلمات کلیدی فارسی و انگلیسی از ۴ تا ۶ واژه بلافاصله بعد از چکیده‌ی فارسی و انگلیسی و به صورت ایتالیک نوشته شود)).

در این شماره از مجله ۷ چکیده مورد بررسی قرار گرفت. هر چکیده در قالب یک بند و بدون تورفتگی است و بنابراین از این جهت که در قالب یک ستون تحریر شده با دستورالعمل مطابقت دارد. اما از نظر طول چکیده بررسی‌ها نشان می‌دهد که هر یک از ۷ چکیده بیش از ۱۵۰ کلمه را شامل می‌شود و بنابراین از این جهت دستورالعمل رعایت نشده است. در ضمن در شیوه‌نامه عنوان گردیده که کلیدواژه‌ها باید ایتالیک باشند که این نکته نیز در چکیده‌ها رعایت نشده است.

در خصوص کلیدواژه‌ها نیز مطابق با دستورالعمل از ۴ تا ۶ کلیدواژه مجاز است که این مورد در تمام چکیده‌ها رعایت شده است.

جدول ۲۲: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی اقیانوس‌شناسی

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۴
۳	۴
۴	۴
۵	۵
۶	۶
۷	۴
مجموع	۳۲

در این شماره از مجله و برای ۷ چکیده‌ی بررسی شده ۳۲ کلیدواژه وجود دارد که نشان می‌دهد به طور متوسط برای هر چکیده حدود ۵ کلیدواژه به کار گرفته شده است.

۲۰- مجله‌ی زیست‌شناسی ایران

در راهنمای نگارش مقاله‌ی این مجله آمده است که ((باید برای هر مقاله‌ی فارسی یک چکیده‌ی انگلیسی نیز ارائه شود و ۲ تا ۵ واژه‌ی کلیدی نیز در ذیل چکیده گنجانده شود)).

در این شماره از مجله در مجموع ۱۳ چکیده مورد بررسی قرار گرفت. تمام چکیده‌ها در قالب یک بند و بدون تورفتگی تهیه شده‌اند. در دستورالعمل مربوطه برای تعداد کلماتی که می‌تواند در چکیده وجود داشته باشد سقفی قید نگردیده است و بنابراین در خصوص رعایت طول چکیده نمی‌توان اظهار نظر کرد.

در مورد تعداد کلیدواژه‌ها سقف اعلامی در مجله ۲ تا ۵ مورد بوده است. بر این اساس از مجموع ۱۳ چکیده در ۱ مورد این سقف رعایت نشده و ۶ کلیدواژه قید گردیده است. در باقی موارد سقف مصوب رعایت شده است.

جدول ۲۳: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی زیست‌شناسی ایران

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۳
۲	۵
۳	۴
۴	۵
۵	۴
۶	۵

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۷	۶
۸	۵
۹	۴
۱۰	۵
۱۱	۴
۱۲	۱
۱۳	۴
مجموع	۵۵

در این شماره از مجله و برای ۱۳ چکیده‌ی بررسی شده ۵۵ کلیدواژه وجود دارد که نشان می‌دهد به طور متوسط برای هر چکیده حدود ۴ کلیدواژه نوشته شده است.

۲۱- مجله‌ی پژوهش فیزیک

در راهنمای نویسندگان این مجله آمده ((همراه هر مقاله‌ی فارسی بایستی اطلاعاتی به زبان انگلیسی شامل: عنوان، نام نویسندگان، نام موسسه‌ی محل کار، چکیده‌ی مبسوط و حداکثر ۶ واژه‌ی کلیدی ارائه شود... در هر صورت مقاله‌ها باید دارای چکیده‌ی فارسی و انگلیسی باشند)).

در این مجله ۱۵ چکیده مورد بررسی قرار گرفت. دو چکیده بسیار کوتاه و کمی بیش از ۳ خط می‌باشد که با مبسوط بودن چکیده‌ها مندرج در راهنمای نویسندگان مغایرت دارد. ضمناً طول چکیده شفاف بیان نشده و معلوم نیست منظور از چکیده‌ی مبسوط چیست. بر این اساس نمی‌توان ارزیابی دقیقی از چکیده‌های این مجله در این بخش ارائه نمود. تمام چکیده‌ها در قالب یک بند و بدون تورفتگی درج گردیده است و البته از این جهت بین چکیده‌های مختلف یکدستی وجود دارد.

در مورد کلیدواژه‌ها سقف اعلامی در مجله تا ۶ کلیدواژه بوده و از این جهت در تمام چکیده‌ها شیوه‌نامه‌ی مجله رعایت شده است.

جدول ۲۴: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی پژوهش فیزیک

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۵
۲	۴
۳	۴
۴	۳
۵	۴
۶	۵
۷	۳
۸	۴
۹	۵
۱۰	۴
۱۱	۴
۱۲	۳
۱۳	۶
۱۴	۴
۱۵	۳
مجموع	۶۱

در این شماره از مجله و برای ۱۵ چکیده‌ی بررسی شده ۶۱ کلیدواژه وجود دارد که نشان می‌دهد به طور متوسط برای هر چکیده حدود ۴ کلیدواژه نوشته شده است.

۲۲- مجله‌ی رخساره‌های رسوبی

در نحوه‌ی نگارش و ارسال مقاله در این مجله قید گردیده ((چکیده باید حداکثر ۳۰۰ کلمه باشد و در آن روش، مهم‌ترین یافته‌ها و نتایج مطالعه ارایه و از ذکر منابع در چکیده پرهیز شود)). در خصوص کلیدواژه‌ها نیز تصریح گردیده ((لازم است ۴ تا ۶ واژه‌ی کلیدی ذیل چکیده درج گردد و واژه‌های کلیدی با علامت ویرگول از یکدیگر جدا شوند)).

در این شماره از این مجله در مجموع ۸ چکیده بررسی گردید. طول مجاز چکیده در تمام موارد رعایت شده است. تمام چکیده‌ها در قالب یک بند پیوسته تهیه شده‌اند و از این جهت بین چکیده‌ها یکدستی وجود دارد.

در مورد کلیدواژه‌ها در یک مورد بیش از سقف مجاز کلیدواژه وجود دارد (در این مورد ۷ کلیدواژه ارایه گردیده است). در باقی موارد این سقف رعایت شده است. همچنین، مطابق دستورالعمل کلیدواژه‌ها با ویرگول از هم جدا شده‌اند.

جدول ۲۵: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی رخساره‌های رسوبی

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۶
۲	۴
۳	۵
۴	۷
۵	۵
۶	۶
۷	۶
۸	۵
مجموع	۴۴

در این شماره از مجله و برای ۸ چکیده‌ی بررسی شده ۴۴ کلیدواژه وجود دارد که نشان می‌دهد به طور متوسط برای هر چکیده حدود ۵ کلیدواژه نوشته شده است.

۲۳- مجله‌ی پژوهش‌های محیط‌زیست

در راهنمای تدوین مقاله در این مجله آمده است ((چکیده‌ی فارسی مقاله حداکثر ۳۰۰ کلمه شامل هدف مقاله، در صورت امکان چارچوب نظری، شیوه و یافته‌های اصلی باشد)). در مورد واژه‌های کلیدی نیز ذکر گردیده ((واژه‌های کلیدی در پایان چکیده آورده شود)).

در این شماره از مجله در مجموع ۹ چکیده بررسی شد. از ۹ چکیده، ۲ مورد دارای دو بند بودند و البته در آغاز بند هیچ نوع تورفتگی وجود نداشت. تمام ۷ چکیده‌ی دیگر تنها در قالب یک بند نوشته شده بودند. از نظر تعداد کلمات در چکیده، این مورد تقریباً در تمام موارد رعایت شده و فقط در دو مورد تنها چند کلمه بیش‌تر از ۳۰۰ وجود داشته است.

جدول ۲۶: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی پژوهش‌های محیط‌زیست

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۴
۲	۵
۳	۵
۴	۵
۵	۴
۶	۳
۷	۴
۸	۵
۹	۵
مجموع	۴۰

در این شماره از مجله و برای ۹ چکیده‌ی بررسی شده ۴۰ کلیدواژه وجود دارد که نشان می‌دهد به طور متوسط برای هر چکیده حدود ۴ کلیدواژه نوشته شده است. با توجه به اینکه در دستورالعمل مربوطه برای تعداد کلیدواژه‌ها سقفی تعیین نشده، در این خصوص نمی‌توان مجله را رازیابی کرد.

۲۴- مجله‌ی محیط‌زیست و توسعه

در راهنمای تدوین مقاله در این مجله آمده است ((چکیده‌ی فارسی مقاله حداکثر ۳۰۰ کلمه شامل هدف مقاله، در صورت امکان چارچوب نظری، شیوه و یافته‌های اصلی باشد)). در مورد واژه‌های کلیدی نیز ذکر گردیده ((واژه‌های کلیدی در پایان چکیده آورده شود)).

در این شماره از این مجله در مجموع ۱۰ چکیده مورد بررسی قرار گرفت. از این تعداد ۶ چکیده در قالب یک بند ارائه شده‌اند و در آغاز بند نیز هیچ گونه تورفتگی وجود ندارد. در باقی موارد چکیده‌ها در قالب بیش از یک بند و بدون تورفتگی ارائه شده‌اند. در یکی از چکیده‌های نوع اخیر مطالب در قالب ۴ بند ارائه شده و هر بند با یک شماره آغاز گردیده که در چکیده‌های دیگر این مجله و حتی مجلات دیگر چنین موردی مشاهده نشد.

از نظر طول چکیده، تمامی چکیده‌ها سقف ۳۰۰ کلمه را رعایت کرده‌اند. در مورد کلیدواژه‌ها نیز چون در دستورالعمل برای تعداد کلیدواژه‌ها اطلاعاتی آورده نشده نمی‌توان در این مورد ارزیابی ارائه نمود.

جدول ۲۷: کلیدواژه‌های موجود در یک شماره از مجله‌ی محیط‌زیست و توسعه

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۱	۶
۲	۵
۳	۳

شماره چکیده	تعداد کلیدواژه
۴	۴
۵	۴
۶	۴
۷	۴
۸	۴
۹	۶
۱۰	۵
مجموع	۴۵

در این شماره از مجله و برای ۱۰ چکیده‌ی بررسی شده ۴۵ کلیدواژه وجود داشت که نشان می‌دهد به طور متوسط برای هر چکیده حدود ۵ کلیدواژه نوشته شده است.

۵.۴ سوال پنج: آیا چکیده‌نویسی در مجلات مورد بررسی از نظر محتوایی و

ساختاری با استاندارد ایزو ۲۱۴ مطابقت دارد؟

برای پاسخ دادن به این سوال ۱۰ مورد از مهم‌ترین اصول ایزو ۲۱۴ استخراج و وضعیت چکیده‌های مجلات مورد بررسی در ارتباط با آن‌ها سنجیده شد. از این ۱۰ مورد، ۳ مورد به محتوای چکیده مربوط می‌شد و ۷ مورد نیز با نحوه‌ی آرایه‌ی مطالب و بیشتر ساختار فیزیکی در ارتباط بود. مختصات این ۱۰ ویژگی ذیل جدول ۲۸ آورده شده است.

همان گونه که در جدول ۲۸ مشاهده می‌شود، در مبحث محتوای چکیده، مجلات به استانداردهای ایزو ۲۱۴ توجه خوبی داشته‌اند. بیان هدف و نیز یافته‌ها و نتایج در تمام چکیده‌های انگلیسی تمام مجلات رعایت شده است. با این حال وارد کردن روش‌شناسی در چکیده، در برخی مجلات (۴ مورد) مورد اغفال قرار گرفته است.

در مبحث نحوه‌ی ارایه، ۷ متغیر مورد سنجش قرار گرفت. بررسی‌ها نشان داد که متغیر ۴ (آوردن چکیده در صفحه‌ی اول و بین عنوان و نویسنده و متن اصلی) و ۹ (وجود کلیدواژه) در تمام مجله‌ها رعایت شده به این معنی که در تمام موارد کلیدواژه وجود دارد و چکیده بین اطلاعات عنوان و نویسنده و متن اصلی در صفحه‌ی اول آمده است. متغیر ۵ (آوردن اطلاعات کتابشناختی مجله در صفحه‌ی چکیده) تنها در یک مجله (مجله‌ی چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی) رعایت نشده بود. ذکر ضمایر در قالب سوم شخص (متغیر ۷) تنها توسط ۳ مجله رعایت نشده است و این در حالی است که متغیر ۶ (لحاظ نمودن حداکثر ۲۵۰ کلمه در چکیده) که به طول چکیده می‌پردازد، در ۱۰ مجله مورد توجه دقیق قرار نگرفته است. پرهیز از کاربرد علائم و سرنام‌ها (متغیر ۸) در ۲۳ مجله مورد غفلت قرار گرفته است. البته، لازم به ذکر است که فرمول‌های عناصر شیمیایی و کلمات بسیار عام مانند UN (سازمان ملل متحد) که روزمره در متون به کار می‌روند، در این تحلیل در نظر گرفته نشده‌اند. سرانجام استفاده‌ی از افعال غیر مجهول (متغیر ۱۰) در ۲۱ مجله مورد توجه قرار نگرفته است.

جدول ۲۸: سنجش چکیده‌های انگلیسی مجلات مورد بررسی با معیارهای ایزو ۲۱۴

مطابقت یا عدم مطابقت با ایزو ۲۱۴										نام مجله	ردیف
نحوه ارایه					محتوای چکیده						
۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱		
-	+	-	+	-	+	+	+	-	+	علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی	۱
-	+	-	+	-	+	+	+	+	+	فیزیک زمین و فضا	۲
-	+	-	-	-	+	+	+	+	+	انسان و محیط زیست	۳
-	+	-	+	-	+	+	+	+	+	بلورشناسی و کانی‌شناسی	۴
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	زیست‌شناسی ایران	۵

-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	پژوهش‌های محیط‌زیست	۶
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	سلول و بافت	۷
-	+	-	+	-	+	+	+	-	+	علوم و تکنولوژی محیط‌زیست	۸
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	زمین‌شناسی کاربردی پیشرفته	۹
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	پترولوژی	۱۰
+	+	-	+	-	+	+	+	+	+	ژئوفیزیک ایران	۱۱
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	زیست‌شناسی گیاهی	۱۲
-	+	+	-	-	+	+	+	+	+	اقیانوس‌شناسی	۱۳
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	زمین‌شناسی اقتصادی	۱۴
-	+	-	+	+	+	+	+	-	+	رخساره‌های رسوبی	۱۵
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	زیست‌شناسی گیاهی ایران	۱۶
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	محیط‌زیست و توسعه	۱۷
+	+	-	+	-	-	+	+	+	+	چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی	۱۸
-	+	-	+	-	+	+	+	-	+	زمین‌شناسی ایران	۱۹
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	تاکسونومی و بیوسستماتیک	۲۰
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	علوم و فنون هسته‌ای	۲۱
+	+	-	-	+	+	+	+	+	+	پژوهش فیزیک	۲۲
-	+	-	+	-	+	+	+	+	+	ایمنی زیستی	۲۳
-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	علوم محیطی	۲۴

۱= بیان هدف؛ ۲= بیان روش‌شناسی؛ ۳= بیان یافته‌ها و نتایج؛ ۴= آوردن چکیده در صفحه‌ی اول و بین عنوان و نویسنده و متن اصلی؛ ۵= آوردن اطلاعات کتابشناختی مجله در صفحه‌ی چکیده؛ ۶= لحاظ نمودن حداکثر ۲۵۰ کلمه در چکیده؛ ۷= ذکر ضمایر در قالب سوم شخص؛ ۸= پرهیز از کاربرد علائم و سرنام‌ها؛ ۹= وجود کلیدواژه؛ ۱۰= استفاده از افعال غیر مجهول.

فصل پنجم
بحث و نتیجه‌گیری

۰.۵. اجزای فصل

در این فصل، ابتدا یافته‌های تحقیق مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت. سپس، کاربردهای عملی پژوهش حاضر برشمرده خواهد شد و در پایان زمینه‌هایی برای پژوهش بیشتر طرح خواهد گردید.

۱.۵. بحث

در این قسمت، هر یک از پرسش‌های پنج‌گانه‌ی تحقیق به تفکیک آورده می‌شود و در خصوص نتایج به دست آمده پیرامون آن بحث خواهد شد.

یافته‌های مربوط به پرسش اول: آیا در چکیده‌های انگلیسی مجلات فارسی علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (حوزه‌ی علوم پایه) اشکالات زبانی (واژگانی، دستوری و تایپی) وجود دارد؟

✓ پاسخ این سوال مثبت است. در حقیقت، در ۲۴ مجله‌ی مورد بررسی (یک شماره از هر مجله) در مجموع ۱۴۳۹ خطای واژگانی، دستوری و تایپی وجود داشت که در نوع خود رقم بسیار قابل توجهی است.

✓ در مجموع ۲۷ نوع خطای زبانی و تایپی در داده‌ها مشاهده گردید.

بررسی داده‌ها نشان داد که جز تعداد اندکی از مجلات، باقی موارد دارای خطاهای فراوانی هستند. ریشه‌ی بخش زیادی از خطاها زبانی است و ریشه‌ی بخشی دیگر از خطاها به اشکالات تایپی بر می‌گردد. به عنوان دلایل احتمالی این رخداد می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

اولاً به نظر می‌رسد با وجود اهتمام مجلات رتبه‌دار به حفظ کیفیت کلی مجله و محتوای آن، به کیفیت چکیده‌های انگلیسی از نظر نگارشی توجه چندانی نمی‌شود. در

پرسش‌های بعدی و به ویژه پرسش ۵ نشان داده خواهد شد که مجلات عمدتاً به محتوای چکیده‌ها توجه دارند. با این حال، در بحث ترجمه و به طور کلی تهیه‌ی چکیده‌ی انگلیسی باید کارهای قابل توجهی به انجام برسانند. جذب همکاری یک متخصص زبان در کنار یک متخصص موضوعی می‌تواند یک راهکار باشد. البته، پژوهش حاضر به دلیل محدودیت زمانی به این موضوع نپرداخت که آیا تمام مجلات از همکاری یک متخصص زبان انگلیسی برخوردارند یا خیر، با این همه نگاهی به کیفیت نگارش انگلیسی چکیده‌ها این تصور را تقویت می‌کند که احتمالاً غالب مجلات از نیروی متخصص و کارآمد زبان، استفاده‌ای موثر به عمل نمی‌آورند.

البته، تنها بخشی (و البته بخش عمده) از مشکل به عدم استفاده از نیروی زبده‌ی زبان انگلیسی برمی‌گردد. بخش دیگر مشکل را باید در فرایند تایپ و چاپ مجلات و متون چکیده‌ها جستجو کرد. در مجموع، ۵۸ خطای املایی در داده‌ها مشاهده شد و این یافته نشان می‌دهد که نظارت بر فرایند تایپ متون و تصحیح آن‌ها کافی نبوده است.

یافته‌های مربوط به پرسش دوم: در کدام یک از مجلات مورد بررسی خطاهای

بیشتری مشاهده شده است؟

✓ در میان مجلات مورد بررسی از نظر کیفیت نگارش انگلیسی چکیده‌ها، دسته‌های مختلفی از مجلات قابل شناسایی بود.

برخی مجلات از نظر کیفیت نگارش چکیده‌ی انگلیسی در وضعیت خوبی قرار داشتند که از آن جمله می‌توان به مجلات "علوم محیطی (با تنها ۲ خطا)"، "ایمنی زیستی (با ۶ خطا)"، "پژوهش فیزیک (با ۹ خطا)" و "علوم و فنون هسته‌ای (با ۱۲ خطا)" اشاره نمود.

برخی دیگر از مجلات حاوی خطاهای بیشتری بودند که از آن جمله می‌توان به مجلات "علوم پایه دانشگاه آزاد اسلامی (با ۱۶۷ خطا)"، "فیزیک زمین و فضا (با ۱۴۰ خطا)"، "انسان و محیط‌زیست (با ۱۲۰ خطا)"، "بلورشناسی و کانی‌شناسی (با ۱۰۴

خطا) و "زیست‌شناسی ایران (با ۹۷ خطا)" اشاره کرد. البته، اگرچه از نظر یک ناظر خارجی آن چه اهمیت دارد تعداد کل خطا در یک مجله است، توصیه‌ی محقق حاضر آن است که داده‌ها و آمار اعلام شده در سوال ۲ به تفکیک هر مجله و صرفاً برای توصیف وضعیت آن مجله به کار گرفته شود. دلیل این امر هم آن است که چکیده‌ها در مجلات مختلف از طول متفاوتی برخوردار بودند و بنابراین طبیعی است که در حجم زبانی بیشتر، خطای بیشتری نیز مشاهده شود. با این حال، تصور محقق حاضر آن است که نباید از این تفسیر به عنوان سرپوشی برای توجیه خطاهای موجود در یک مجله‌ی خاص استفاده نمود. به هر حال، اگر هدف کلی چکیده‌نویسی انگلیسی انتقال چکیده‌ی مقالات علمی به مخاطبان در سطح بین‌المللی باشد، خطاهای متعدد باعث دل‌سردی مخاطبان و بدبینی آن‌ها در خصوص کیفیت کل مجله خواهد گردید. بر این اساس، حرکت به سمت ارتقاء چکیده‌نویسی برای پویایی بیشتر مجلات در جمهوری اسلامی ایران، حرکتی ضروری و حیاتی است. خطاهای نگارشی تنها در چند مجله‌ی محدود، نادر بود و در باقی مجلات به تعداد کم و بیش زیاد وجود داشت.

تصور می‌شود، اتخاذ تدابیر لازم در سطح موسسین مجلات برای رفع این مشکل امری ضروری است.

یافته‌های مربوط به پرسش سوم: کدام یک از انواع خطاها در مجلات مورد بررسی از شیوع بیشتری برخوردارند؟

✓ از مجموع ۱۴۳۹ خطای مشاهده شده، خطاهای "استفاده‌ی نابجا از the (با فراوانی ۱۹۸)"، "فاصله‌ی اضافی (با فراوانی ۱۵۰)"، "نشانه‌گذاری (با فراوانی ۱۲۴)"، "اشکال در زمان، شکل یا ساختار فعل (با فراوانی ۱۱۲)" و ساختار شبه فارسی (با فراوانی ۱۰۷) فراوان‌ترین خطاهای موجود در داده‌های مورد بررسی بودند.

✓ "خطای در استفاده‌ی از حروف بزرگ و کوچک" و "واژه، فعل یا عبارت نامناسب" هر دو با فراوانی ۷۱، "حذف یا استفاده‌ی نادرست از حرف اضافه (با

فراوانی ۶۲)، "اشکال املائی (با فراوانی ۵۸)" و "عدم مطابقت فاعل و فعل در عدد (با فراوانی ۵۴)" نیز در رده‌های بعدی قرار گرفتند.

بررسی انواع خطاها حاکی از آن است که وجود یک متخصص زبان می‌تواند بسیاری از این خطاها را مرتفع سازد. بسیاری از خطاها صرفاً زبانی‌اند و تعداد کمتری به خطاهای تایپی مربوط می‌شوند.

یافته‌های مربوط به پرسش چهارم: آیا چکیده‌های هر یک از مجلات علمی-پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله‌ی مندرج در همان نشریه مطابقت دارد؟

✓ در موارد بسیار بین الگوی ارایه شده در راهنمای تدوین مقاله در مجلات با شیوه‌ی چکیده‌نویسی در همان مجله‌ها هماهنگی وجود ندارد.

ریشه‌ی این نابسامانی گاه به مجلات و گاه به نویسندگان و ویراستاران یا تهیه‌کنندگان مجله باز می‌گردد. گاه دست‌اندرکاران مجله، با شفافیت لازم سیاست‌ها را در خصوص محتوا و طول چکیده اعلام نکرده‌اند و گاه با وجود درج این نوع اطلاعات در شیوه‌نامه‌ی تدوین مقاله، موارد از سوی نویسندگان رعایت نشده و تهیه‌کنندگان یا دست‌اندرکاران مجله نیز حساسیت لازم را در خصوص تخطی از این قواعد از خود نشان نداده‌اند. به عنوان مثال، در مجله‌ی ژئوفیزیک ایران یا مجله‌ی فیزیک زمین و فضا تخطی از تعداد مصوب کلیدواژه‌ها رویت گردید یا در مجله‌ی ایمنی زیستی، مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی و مجله‌ی بلورشناسی و کانی‌شناسی چون در خصوص سقف کلیدواژه‌های مجاز مطلبی بیان نگردیده امکان اظهار نظر در این خصوص وجود ندارد. گاه سقف طول چکیده رعایت نشده است مانند مجله‌ی چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی و مجله‌ی زمین‌شناسی اقتصادی یا از نظر ساختار ظاهری و تورفتگی بندها نابسامانی وجود دارد مانند مجله‌ی علوم و تکنولوژی محیط‌زیست و مانند آن.

توصیه می‌گردد علاوه بر مراحل داوری مقاله و پس از تایید نهایی اثر، هنگام چاپ مطابقت محتوا و شکل ظاهری چکیده‌ها با دستورالعمل مصوب مجله کاملاً بررسی گردد.

یافته‌های مربوط به پرسش پنجم: آیا چکیده‌نویسی در مجلات مورد بررسی از نظر محتوایی و ساختاری با استاندارد ایزو ۲۱۴ مطابقت دارد؟
 ✓ پاسخ به این پرسش در دو بخش اساسی ارائه گردید: (۱) محتوای چکیده و (۲) نحوه‌ی ارائه. البته، با توجه به این که این پرسش به عنوان یک هدف فرعی در این پژوهش مطرح بود، صرفاً تعدادی از این متغیرها (۱۰ متغیر) از این دو مقوله مورد بررسی قرار گرفت و نه تمام آن‌ها.

در مبحث محتوای چکیده، سه متغیر مورد سنجش قرار گرفت. در این مبحث، مجلات به استانداردهای ایزو ۲۱۴ توجه خوبی داشته‌اند و بیان هدف و نیز یافته‌ها و نتایج در تمام چکیده‌های انگلیسی تمام مجلات رعایت شده است. با این حال، وارد کردن روش‌شناسی در چکیده، در برخی مجلات (۴ مجله) مورد اغفال قرار گرفته است.

در مبحث نحوه‌ی ارائه، ۷ متغیر مورد سنجش قرار گرفت. بررسی‌ها نشان داد که متغیر ۴ (آوردن چکیده در صفحه‌ی اول و بین عنوان و نویسنده و متن اصلی) و متغیر ۹ (وجود کلیدواژه) در تمام مجله‌ها رعایت شده به این معنی که در تمام موارد کلیدواژه وجود دارد و چکیده بین اطلاعات عنوان و نویسنده و متن اصلی در صفحه‌ی اول آمده است. متغیر ۵ (آوردن اطلاعات کتابشناختی مجله در صفحه‌ی چکیده) تنها در یک مجله رعایت نشده است. ذکر ضمایر در قالب سوم شخص (متغیر ۷) تنها توسط ۳ مجله رعایت نشده است و این در حالی است که متغیر ۶ (لحاظ نمودن حداکثر ۲۵۰ کلمه در چکیده) که به طول چکیده می‌پردازد، در ۱۰ مجله مورد توجه دقیق قرار نگرفته است. پرهیز از کاربرد علائم و سرنام‌ها (متغیر ۸) در ۲۳ مجله مورد غفلت قرار گرفته است. البته، لازم به ذکر است که فرمول‌های عناصر شیمیایی و کلمات بسیار عام مانند UN (سازمان ملل متحد) که روزمره در متون به کار می‌روند،

در این تحلیل در نظر گرفته نشده‌اند. سرانجام، استفاده‌ی از افعال غیر مجهول (متغیر ۱۰) در ۲۱ مجله مورد توجه قرار نگرفته است.

این نتایج نشان می‌دهد که اگرچه توجه مجلات در بخش محتوای چکیده به استاندارد مربوطه مناسب بوده، در مبحث نحوه‌ی ارایه اشکالات و مسایل فراوانی وجود دارد که توجه دست‌اندرکاران مجلات را می‌طلبد.

۲.۵. کاربردهای عملی پژوهش

از نتایج پژوهش حاضر استفاده‌های عملی متعددی می‌توان به عمل آورد که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- دست‌اندرکاران وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه‌ی نشریات می‌توانند با سیاست‌گذاری‌های لازم، مجلات را به ارتقاء کیفیت چکیده‌نویسی انگلیسی ترغیب نمایند. چکیده‌های انگلیسی تنها پل ارتباطی مخاطبان خارجی با محتوای علمی مجلات فارسی است و طبیعی است که ارتقاء کیفیت چکیده‌ها می‌تواند در ارتقاء جایگاه و وجهه‌ی علمی جمهوری اسلامی ایران در سطح بین‌المللی موثر باشد.
- مسئولان مجلات رتبه‌دار فارسی می‌توانند با استفاده از یافته‌های پژوهش حاضر در جهت اصلاح نگارش انگلیسی چکیده‌ها و نیز شناسایی نقاط ضعف مجلات خود استفاده نمایند.
- به نظر می‌رسد تعاملی هدفمند با متخصصان زبان برای مجلات بسیار راه‌گشا باشد.
- دست‌اندرکاران مجلات رتبه‌دار باید به این احساس برسند که حتی تایپ و به چاپ سپردن محتوای مجله نیز از اهمیت بسیاری برخوردار است و در حقیقت جزئی تاثیرگذار از فرایند چاپ و نشر محتوای علمی است و چنانچه نظارت موجود بر این فرایند کافی نباشد، مشکلاتی در مجلات بروز خواهد کرد که خطاهای تایپی، نمونه‌ی بارز این گونه مشکلات محسوب می‌گردد.
- نویسندگان مقالات علمی نیز می‌توانند با شناخت چالش‌های موجود، در

ارایه‌ی کارهایی مبرای از این گونه مشکلات نگارشی کوشا باشند.

- به نظر می‌رسد مناسب باشد با تعامل سازنده بین مجلات مختلف و توجه به استانداردهای متعدد موجود در این حوزه، در جهت یکدست‌سازی دستورالعمل‌های نگارش چکیده، در حد مقدور، اقدامات لازم به عمل آید.

۳.۵. زمینه‌هایی برای پژوهش بیشتر

در پژوهش حاضر اهدافی خاص دنبال می‌شد و از این رو مانند هر تحقیق دیگری به حوزه‌ای خاص و محدود پرداخته شد. با این همه، می‌توان بر اساس پژوهش حاضر، تحقیقات دیگری را نیز به انجام رساند که به عنوان چند نمونه به موارد زیر اشاره می‌شود:

- می‌توان استانداردهای مختلف چکیده‌نویسی را به طور کامل بر روی مجلات رتبه‌دار فارسی پیاده‌سازی و نتایج را گزارش نمود.
- می‌توان مجلات رتبه‌دار حوزه‌های موضوعی دیگر را بررسی نمود.
- می‌توان با ارسال پرسشنامه به مجلات و کسب اطلاع از ساختار اداری و همکاران شاغل در آن‌ها، اشکالات موجود را با توجه به ساختار نیروی انسانی مجلات بررسی نمود. مثلاً، آیا در این مجلات نیروی زبان‌همکاری دارد؟ و اگر دارد آیا از دانش موضوعی برخوردار است؟ و اگر نیست آیا با یک متخصص موضوعی تعامل و همکاری دارد یا خیر؟
- می‌توان شیوه‌نامه‌ی تدوین مقالات در مجلات رتبه‌دار را با جزئیات بیشتر آسیب‌شناسی نمود.
- می‌توان از مدل‌های زبان‌شناختی برای تحلیل محتوا و ساختار چکیده‌ها استفاده نمود.
- و ...

فهرست منابع

فهرست منابع

- امیری، پ.، بیگدلی، ز. و قانع، م. ر. (۱۳۹۲) میزان رعایت استاندارد بین‌المللی ایزو در چکیده‌های فارسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترای رشته‌های فنی و مهندسی دانشگاه شیراز طی سالهای ۱۳۷۸-۱۳۸۸. بازیابی شدظه در تاریخ اردیبهشت ۱۳۹۲ از طریق آدرس:

http://journals.miau.ac.ir/jedu/library../upload/article/af_2324343542342534563942463278454446542793_6FHU.docx.

- حفیظی اردکانی، م. (۱۳۷۸). تعیین میزان رعایت استاندارد در تهیه چکیده فارسی پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه تهران بین سال‌های ۱۳۷۴-۱۳۷۶. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس.

- عبدخدا، ه؛ قاضی میرسعید، س. ج. و نوروزی، ع. (۱۳۸۹). بررسی میزان انطباق چکیده مقاله‌های مجلات فارسی زبان دانشگاه علوم پزشکی تهران با استانداردهای ایزو ۲۱۴ و دستورالعمل گروه ونکوور، در سال ۱۳۸۸. *مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (پیاورد سلامت)*، ۴(۱-۲). بازیابی شده در اردیبهشت ۱۳۹۲ از طریق آدرس: <http://www.bpdanesh.ir/detailnews.asp?id=17401>

- علی رضانی، ح. (۱۳۷۹). بررسی مقایسه‌ای میزان رعایت شیوه‌ی ونکوور و استانداردهای ایزو در پایان‌نامه‌های دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی کرمان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.

- فرقدان، سمیه (۱۳۸۷). بررسی میزان انطباق چکیده مقالات فصلنامه گنجینه اسناد با استاندارد چکیده‌نویسی ایزو ۲۱۴. *گنجینه‌ی اسناد*، زمستان ۱۳۸۷، شماره ۷۲. بازیابی شده در اردیبهشت ۱۳۹۲ از طریق آدرس:

<http://www.ensani.ir/fa/content/178952/default.aspx>

- فلاحتی قدیمی فومنی، م. ر. (۱۳۹۰). کارگاه آموزشی آسیب شناسی چکیده‌های انگلیسی و کلیدواژه‌ها در مقالات علمی مجلات ناجا. شیراز: مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، ۱۳ اسفند.

- فلاحتی قدیمی فومنی، م. ر. (۱۳۹۱). آسیب شناسی چکیده‌های انگلیسی و کلیدواژه‌ها در مقالات علمی مجلات رتبه‌دار دانشگاه صنعتی اصفهان. اصفهان: دانشگاه صنعتی اصفهان، ۲۷ اردیبهشت.

- مختاری، حیدر (بهار ۱۳۸۳). انطباق چکیده مقاله‌های مجلات دانشگاه‌های علوم پزشکی با دستورالعمل‌های گروه ونکوور و استاندارد ایزو ۲۱۴. فصلنامه کتاب، ۱۵(۱). بازیابی شده در اردیبهشت ۱۳۹۲ از طریق آدرس:

<http://www.humanitiesportal.com/FA/ArticleView.html?ArticleID=87738&SubjectID=12349>

- وزیرپور کشمیری، م. و سه دهی، م. (۱۳۹۰). مطالعه‌ی میزان رعایت استانداردهای بین‌المللی ایزو در چکیده‌های فارسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال و علوم و تحقیقات از سال ۱۳۸۰-۱۳۸۶. مجله علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات (دانش شناسی)، ۴(۱۳)، صص. ۸۷-۱۰۱.